ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

№ 117 (10.366).
1992 йил 11 август сешанба
Баҳоси 2 сўм.

Вилоят ижтимоий-сиёсий газетаси

Ислом КАРИМОВ:

АҚЛЛИ ҲОКИМ БАМАСЛАҲАТ ИШ ҚИЛАДИ

МАСЛАҲАТ КЕНГАШИНИНГ БИРИНЧИ МАЖЛИСИДАН РЕПОРТАЖ

Тўғриси, мамлакатимиз Президенти ҳузурида Маслаҳат кенгаши номи билан янги бир орган ташкил этилаётганини эшитиб, собиқ партиянинг собиқ бюролари ёдимга тушди. Биламиз, ўша кичик жамоада тасдиқланган қарорлар миллионлаб аҳли фуқаро учун қонун тусини олар эди.

Кейинчалик билдимки, бундай иштибоҳ бошқаларнинг-да ҳаёлидан кечган экан. Яхшиси, бу ҳақда сал қуйироқда сўзлайлик...

Маслаҳат кенгашининг илк мажлисини Президент Ислом Каримов қисқача кириш нутқи билан очди. Тузилажак кенгашга эҳтиёж боис асос солинаётгани таъкидланди. Шунга монанд органлар айрим қўшни жумҳуриятларда ҳам ташкил қилингани қайд этилди.

Республика Президенти ҳузуридаги Давлат котиби Раҳим Ражабов Маслаҳат кенгаши Низомининг лойиҳаси ҳақида сўзлади. Шу аснода вилоят ҳокимларидан бири боя айтганимиз иштибоҳни тилга олди: тузилажак кенгаш илгариги партбюрога ўхшаб қолмайдими?

Жавоб бўлдики, йўқ! Низом лойиҳасида аниқ-тиниқ кўрсатиб қўйилган: «Маслаҳат кенгаши Ўзбекистон Республикасининг Конституциясига мувофиқ доимий ишлайдиган маслаҳат органи сифатида ташкил қилинади».

Президент бу жумлани янада соддароқ қилиб айтдики, Ватанимиз мустақил бўлгач, мамлакатимиз раҳбарияти зиммасига илгари дуч келинмаган янги ташвишлар юки тушди. Булар азобли, айни пайтда шарафли ташвишлардир. Шуни айтиш керакки, юртбошларимизга илгари бир жиҳатдан анча қулай эди, яъни улар республиканинг ташқи сиёсати, мудофааси, хавфсизлиги каби оғир ва чигал муаммолар хусусида бош қотирмас эдилар. Буларнинг ҳаммаси Москвада ҳал қилинар эди. Энди йигирма икки миллионли халқни бағрига олган бу улкан Ватан — мустақил. Уни жаҳоннинг бир юз ўттиз бешдан кўпроқ мамлакати тан олди. Дунё бизни, биз дунёни танимоқдамиз. Хориж билан борди-келдимиз ривожланмоқда. Дунёда кечаётган воқеаларга энди Ўзбекистон ҳам фикрини айтмоғи керак. Ёҳуд мамлакатимизнинг ички сиёсатига оид муаммолар камми? Бундай улкан масъулиятли вазифаларни ҳал этишни ёлғиз Президент зиммасига ташлаб қўйиш тўғри бўлмайди. Бир киши бир киши-да, шунинг учун вилоятларнинг, масъул соҳаларнинг бошида турган раҳбарларнинг ҳам фикрлари ҳисобга олиниб ишга киришилса, хатолар камроқ бўлади. Чунки халқ айтиб қўйган: кенгашли тўй тарқамас.

Бу айрим биродарларимизни ортиқча ташвиш чекишдан ҳам қутқаради: яккаҳокимликнинг олдини олади. Ислом Каримов буни алоҳида таъкидлади: «Ақлли ҳоким бамаслаҳат иш қилади». Табиийки, у киши ҳоким дейиш билан барча раҳбарларни назарда тутди.

Президентимизнинг фикрича, шундай маслаҳат кенгашлари вилоятларда тузилса, мақсадга мувофиқ бўлади. Аммо уларни туман, колхоз-совхоз ёки корхоналар ҳузурида ташкил этиб, масалани жўнлаштирмаган маъқул.

Хуллас, шундай бир кенгашга эҳтиёж сезилган эди, у ташкил этилди. Унга мамлакат Президенти раҳбарлик қилади. Республика Бош вазири ва унинг биринчи ўринбосари, Давлат котиби, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгашининг Раиси, вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳокимлари, Республика ташқи сиёсат маҳкамаси, ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари, қуролли кучларнинг раҳбарлари, Давлат назорат комитети раиси Маслаҳат кенгаши аъзоси бўладилар. Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Қорақалпоғистон Республикаси Олий Кенгаши Раислари ҳам Маслаҳат кенгаши мажлисида қатнашишлари мумкин.

Кенгашнинг аҳамиятини унинг илк мажлисида муҳокама этилган масалалар ҳам яққол кўрсатди. Мажлисда Республикамиз делегациясининг Покистон Ислом Жумҳуриятига қилажак расмий ташрифи масаласи кўриб чиқилди. Бу ҳақда ташқи ишлар вазири Убайдулло Абдураззоқов ахборот берди. Раҳбарларимиз узоқ-яқин мамлакатларда бўлишди. Олтмишга яқин расмий ҳужжатларга имзо чекилди. Ўтган сафарларнинг аксари дастлабки натижаларини бера бошладики, буни кўриб-билиб турибмиз. Аммо ён қўшниларимиз — Покистон, Эрон ва Афғонистон сари юз бурмоқ, улар билан алоқаларимизни ҳар томонлама ривожлантирмоқ фурсати етди, деди Президент. Бунинг учун, аввало, Афғонистондаги мухорабалар тиним топиб, вазият мўътадил маромига ўтмоғи керак. Президентимизнинг Покистонга сафари бу муаммони ҳал этишда муҳим аҳамият касб этиши, шубҳасиз.

Ўз уйимизда, қўшни юртларда осойишталик барқарор бўлса, амалга оширилажак ишлар жуда кўп. Шу ўринда Президентимизнинг қурилажак Термиз — Қарочи автомобиль йўли ҳақида завқ-шавқ билан сўзлаганини айтмоқ керак. Ахир, бу йўл боболаримиз Навоий, Бобур Мирзолар юрган сарҳадлар, яшаган шаҳарлар бўйлаб ўтади. Бизни сув йўлига олиб чиқади — дунёнинг беҳудуд уммонлари билан боғлайди. Қурилажак йўлнинг сиёсий ва иқтисодий аҳамияти, айниқса, катта. Маълумки, юк ташишнинг энг арзон тури — сув йўли. Шу боис, деб таъкидланди мажлисда, салкам 2,5 минг километрли бу йўл ишга туширилса, нафақат Ўзбекистон халқи, Афғонистон ва Покистонда истиқомат қилаётган минглаб, миллионлаб биродарларимиз учун ҳам янги-янги имкониятлар очилади. Янги иш жойлари пайдо бўлади, алоқаларимиз мустаҳкамланади.

«Йўл бор жойда тинчлик, маданият ривож топади», деди Ислом Каримов. Президентимизнинг Покистонда кечажак олиймақом учрашувларида ана шундай қутлуғ ишларга асос солинишига умид қилинмоқда.

Бугун қайси даврада иқтисодий муаммолар ҳақида гап кетмайди, дейсиз. Маслаҳат кенгаши мажлиси ҳам бу муаммони четлаб ўтмади. Куз, пахта йиғим-терими палласи келяпти. Ношукурлик бўлмасин, бу йилги баҳорни қўя турайлик, ҳатто саратон ҳам серёғин келди. Пахта кечроқ етилмоқда. Шунинг таъсириданми, жойларда кузги йиғим-теримга ҳали жиддий тайёргарлик кўрилганича йўқ. Зарур техниканинг ярми ҳам шайланмаган. Пахта қабул қилиш пунктларию, заводларидаги аҳвол ҳам кўнгилдагидек эмас.

Бош вазиримизнинг биринчи ўринбосари Исмоил Жўрабеков ана шулар ҳақида ахборот берди ва вилоят ҳокимларини бу борада янада фаолроқ бўлишга чақирди.

Келгуси ҳосилнинг тақдири пахта йиғим-теримига тўланажак ҳаққа ҳам боғлиқ. Президент қўлда терилажак ҳар кило «оқ олтин» учун камида икки сўм, машинада териладиган бир тонна пахтага юз сўмдан ҳақ тўлашни таклиф қилди. Бу лутфни барча алоҳида илтифот билан маъқуллади. Аммо Ислом Каримов масалани тағин-да кескин қўйди: теримчиларга тўланадиган ҳақ икки сўмдан кам бўлмасин. Шартни бузган хўжалик раҳбарларига нисбатан кескин чора кўрилсин. Негаки, ўтган йили теримчиларни алдаб, белгиланганидан кам ҳақ тўлаган раҳбарлар ҳам бўлди. Англамоғимиз керак, халқни алдаш билан давлатни бойитиб бўлмайди. Маблағ топган хўжалик терим мавсумида ҳар кило пахта учун 5—6 сўмгача ҳақ тўлаши мумкин, деб таъкидланди мажлисда.

Вилоят раҳбарларидан бири таъминот, нарх-наво масаласини кўтарди. Инсоф билан айтганда, мамлакат раҳбарларига ҳам осон тутиб бўлмайди. Ҳукумат энг кам таъминланганларни ўз кафолатига олган, ўртача нафақа эса салкам 2000 сўмга етган бўлса, атрофга ҳам қарайлик. Ана, Россияда ноннинг нархи 30 сўмни қоралаб қолди. Ён қўшниларимиз бир кило ўсимлик мойини 70—80 сўмдан олишмоқда. Бу маҳсулотлар учун республикамиз бюджетидан қўшимча 14 миллиард сўм тўланяпти.

Очиғини айтганда, Ўзбекистондаги бу нисбий арзончилик айрим «ишбилармонлар»нинг тегирмонига сув қуйяпти. Улар озиқ-овқат, кийим-кечак ва саноат маҳсулотларини мамлакатимиздан турли ҳийла-найранглар билан олиб чиқиб, четда 2—3 баравар ортиғи билан сотишга уринмоқдалар. Президент кенгаш аҳлига маслаҳат солдики, бу нопок йўлга каттароқ тўғон қўйсак, яъни Республика Ички ишлар вазирлиги ҳузуридаги халқ истеъмоли молларини ноқонуний йўллар билан Ўзбекистондан четга олиб чиқиб кетувчиларга қарши кураш инспекцияси билан божхонани бирлаштирсак, божхона комитети ташкил этсак. Бу таклиф ҳам маъқулланди. Яқин кунларда Президентимиз бу ҳақдаги махсус фармонга имзо чексалар ажаб эмас.

Икки ойда камида бир марта йиғилажак Маслаҳат кенгашининг илк мажлисида мамлакатимизнинг ички ва ташқи сиёсатига оид бошқа масалалар ҳам муҳокама этилди. Тегишли қарорлар қабул қилинди.

«Кенгаштанга — кенг дунё». Бизнинг мана шундай баҳамжиҳат, бамаслаҳат ва оқиллик билан кенг дунёга чиқмоқчи бўлаётганимизни қутламоқ керак.

Қулмон ОЧИЛ.
(ЎзА).

1 СЕНТЯБРЬ — ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ МУСТАҚИЛЛИК КУНИ

«Ўзбекистон—Ватаним маним!»

Нуриддин МУҲИДДИНОВ:

ЯНГИ ДАВР БИЛАН ЮЗМА-ЮЗ

— Нуриддин Акрамович, ўтган бир йил тарихимиз саҳифаларига олтин ҳарфлар билан ёзилиши шубҳасиз. Шу муддатдаги ўзгаришлар хусусида қандай фикрдасиз?

— Тошкентда туғилганман. Тақдир тақозоси билан 1957 йилда Москвага кетдим. 29 йилдан кейин Ўзбекистонга қайтдим. Дориламон кунлар келиб, мустақилликка ҳам эришдик. Ўтмиш тарихимизда ҳам катта обрў-эътиборга молик мустақил давлатлар бўлган. Амир Темур тузган буюк империя, кейинроқ Бухоро, Қўқон ва Хива хонликлари мустақил сиёсат юргизган. XIX асрнинг иккинчи ярмидан бошлаб Туркистон Россияга қарам бўлиб қолди. Совет даврининг илк босқичида ҳам мустақилликка интилиш кучли бўлган. Қўқон мухториятининг тузилгани фикримизнинг далилидир. Ўша даврдаги катта йўқотишларимиздан бири — Қўқон мухториятининг тугатилиши десам, хато қилмайман. 1924 йилда тузилган Ўзбекистон шўро жумҳурияти ҳам мустақил деб эълон қилинган эди. Афсуски, амалда бу жумҳурият ҳам бошқа жумҳуриятлар каби СССР қўл остида бўлган. Ниҳоят, етмиш тўрт йилдан кейин Ўзбекистон мустақил деб эълон қилинди. Республикамиз учун бир йил қисқа фурсат. БМТга аъзо бўлганимиз, 140 дан кўпроқ мамлакат Ўзбекистонни тан олгани, 40 дан зиёд мамлакат билан дипломатик алоқалар ўрнатилгани ўтган давр нақадар катта тарихий аҳамият касб этганидан далолат беради. Ички сиёсатда ҳам туб ўзгаришлар юз берди. Ўз байроғимиз, гербимиз қабул қилинди. Яқинда Ўзбекистон ўз орден ва медалларига ҳам эга бўлади. Ўтган сессияда фуқаролик тўғрисида қонун қабул қилинди. Бу қонунимизга кўра, ҳамма фуқаролар миллати, дини ва жинсидан қатъи назар, тенгдир. Ўзбекистоннинг янги Конституцияси тайёрланяпти. Миллий хавфсизлик хизмати, адлия, олий суд, прокуратура, ички ишларнинг раҳбарлигига ўз урф-одатларимизни биладиган, билимли кадрлар тайинланди.

Илгари мазкур лавозимларга раҳбарлар марказ орқали тайинланиб, улар Ўзбекистон ҳукуматига амалда бўйсунмасди. Республиканинг собиқ раҳбарларидан бири 58 минг ходимни ишдан бўшатдик, деб мақтангани эсимда. Раҳбарнинг ўз ходимларини ишдан бўшатганидан фухрланиб юриши — уятдир. Бизда шунақа ишлар ҳам бўлди: минг-минглаб кишилар «ўзбек иши» деган бўҳтон билан қамалди. Мустақиллик туфайли улар ҳибсдан озод этилди. Урф-одатларимиз, қадриятларимиз қайта тикланяпти. Диний байрамларимизни айтмайсизми? Уларни ҳам муносиб нишонлаяпмиз. Мен тарих ва маданият ёдгорликларини сақлаш жамиятида ишлайман. 50-йилларда ёдгорликларнинг сони 30 мингдан кўп эди. 1987 йилга келиб 9 минг 200 та қолибди. Уларни асраш, келгуси авлодларга етказиш учун ҳаракат қиляпмиз. Бу ўзгаришларнинг ҳаммаси мустақиллик шарофатидир.

Энди, қийинчиликлар, нуқсонлар ҳам бўляпти. Афсуски, баъзи бировлар мустақилликнинг тўлиқ маъносини дарров англаб етмади. Бунинг сабаби — мустақиллигимиз оғир иқтисодий шароитда рўёбга чиқди. Боласининг қорни оч, хотинининг кийими юпун бўлса, кетма-кет нархлар ошиб турса, дўкондан зарур нарса топилмаса, албатта қийин. Биргина Ўзбекистонимизда эмас, барча мустақил республикаларда аҳвол шундай. Ҳатто бошқа жумҳуриятларда яшаш бундан ҳам оғир. Қорни ҳам тўйиб қолар. Аммо ҳозирги дўппи тор келган вазиятда ўғирлик, чайқовчилик каби иллатлар авж олди. Биз бир имкониятдан яхши фойдаланмаяпмиз: Тарғибот ишларини етарли олиб бормаяпмиз. Ахир, халқ қилинаётган ишларни билиши керак. Собиқ тузумда тарғибот-ташвиқот ишларига қандай эътибор берилар эди? Давлат, партия, комсомол ташкилотлари аризмаган ишларни ҳам қанча шов-шув қиларди... Иш унуми ҳам пасайиб кетаяпти. Одамларнинг руҳини кўтариш керак. Хориждан олаётган қарзларни бир кун қайтариш керак. Қайси бой бир сўмини икки сўм қилмаса бой бўлади. Бизлардаги исрофгарчилик дунёнинг ҳеч қаерида йўқ, деса бўлади. Сувни исроф қиляпмиз, ерни исроф қиляпмиз, қанча-қанча мевалар, озиқ-овқат маҳсулотлари нобуд бўлмоқда. Агар имкониятлардан оқилона фойдалансак, 21 миллион эмас, 40 миллион одамни бемалол боқишимиз мумкин.

— Собиқ СССР даврида олий лавозимларда ишлагансиз. Ўша пайтларда марказга сўзингизни ўтказишга уринганмисиз? Мустақиллик ҳақида ҳам ўйлаганмисиз?

— Мустақиллик ҳақида қайғурмаган одам бўлмаса керак. Қанча-қанча навқиронлар мустақиллик йўлида қурбон бўлишди. Файзулла Хўжаев, Акмал Икромов, Турор Рисқулов... Ўрта Осиёдан биринчи марта Сиёсий бюрога аъзо бўлдим. Ўша ерда қилинган ишлар, сиёсий курашлар эсимдан чиқмаса керак. 1952 йилда партиянинг XIX съездида Марказий Комитетга аъзо бўлдим. 1956 йилда Мирзачўлни ўзлаштириш таклифини қўйдик. Давлат бунга 4 миллиард 200 миллион сўм маблағ ажратди. Режа бўйича 34 та пахтачилик совхози ва 34 та пахтани қайта ишлайдиган завод қурилиши лозим эди. Аммо режа тўлиғича амалга ошмади. Одамга таъсир қиладиган жойи шунда эдики, колхозлар қайси нав пахтани экишни ҳам Москвада ҳал бўларди. Буларга барҳам берилди. Йилига марказдан 1,5 мингдан ортиқ қарор келарди. Марказга уқтира-уқтира келадиган қарорларни 300—400 га туширдик... Шахсга сиғинишнинг 40 мингдан ортиқ қурбони халқ душмани эмас, халқнинг асл фарзандлари сифатида оқланди. Партия XXII съездига тайёргарлик кетаётган пайтда М. Суслов бошчилигидаги комиссия «20 йилдан кейин коммунизм қурсак, янги партия программасига ҳамма миллатлар бир бўлсин, ҳамма тиллар бир бўлсин, деб ёзиб қўяйлик» деган гапни айтди. Мен бу фикрга қўшилмадим. Аввало коммунизмни 20 йилда қуриб бўлмайди, қурганда ҳам миллатлар йўқ бўлиб кетмайди, деб ўз муносабатимни билдирдим. Жиддий тортишувлар натижасида бу фикр партия дастурига кирмади. Барибир, Суслов, Козлов ва Микоянлар йўлини топиб, совет фуқаролари битта халқ, яъни совет халқи бўлди, деган фикрни дастурга киргизишди.

Қўлимдан келганича ҳаракат қилдим, аммо Сиёсий бюродаги буюк давлатчилик шовинизми кайфиятидаги шахслар билан якка ўзим олишишим қийин эканини пайқадим. Катта лавозимларни ваъда қилишларига қарамай, ўз илтимосим билан ишдан кетдим.

— Мустақил Ўзбекистоннинг тараққиёти нималарга боғлиқ деб биласиз?

— Етмиш беш ёшга кираяпман. Ҳаётнинг аччиқ-чучугини озми-кўпми татиб кўрдим. Кўп мамлакатларда бўлдим. Бошидан охиригача урушда қатнашдим. Бугун янги давр билан юзма-юз турибмиз. Тўғриси, бугунгидан ҳам оғирроқ қийинчиликларни кўрдик. Урушда қанча одамлар ҳалок бўлди. Қанча одамлар ногирон бўлиб қайтди. Очликдан ўлган, қатағонга учраганларнинг сони қанча. Ўтган кунларни писанда эмас, балки сабоқ учун айтаяпман. Тижорат, савдо-сотиққа эътибор бераяпмиз. Аммо тараққиётимизнинг фан ва техникага боғлиқлигини унутмаслигимиз шарт. Фан-техника ривожланмас экан, компьютерлар, электрон ҳисоблаш машиналарини ишлатмас эканмиз, иқтисодий қарамликдан қутулишимиз мушкул.

— Мустақиллик тўйи арафасида юртдошларимизга қандай тилакларингиз бор?

— Бизга сув билан ҳаводай зарур нарса — тинчлик, тотувлик... Мустақил бўлган Арманистон тоғли Қорабоғни талашиб Озарбайжон билан урушиб ётибди. Гуржистонда ҳам жанжал. Қўшнимиз Тожикистонда ҳам бегуноҳлор қони тўкилди. Агар жанжал бўлса, мустақиллик йўлидаги орзу-умидларимиз пучга чиқади. Республикадаги барқарорлик, осойишталик — улкан бахтимиз. Мустақиллик туғи остида диний-сиёсий эътиқоди, миллатидан қатъи назар, ҳаммамиз бирлашиб Ўзбекистон равнақига бел боғлаб хизмат қилайлик.

ЎзА мухбири А. АЗИМОВ суҳбатлашди.

ДАДИЛ ОДИМЛАР БИЛАН

• Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлигининг хабарномаси

● Ўзбекистон Республикаси мустақилликка эришган куннинг бир йиллиги яқинлашгани сари шу қисқа вақт ичида тезлик билан кечган воқеалар кўз олдимиздан ўта бошлайди. Собиқ СССР империяси ўтган август воқеаларидан сўнг чок-чокидан сўкилиб кетиши сунъий ҳолда амалга ошмай, балки табиий шарт-шароитлар, эски марказ зуғумининг инъикоси эканлигини жаҳон афкор оммаси эътироф этиб турибди. Шу боис, собиқ Иттифоқ ўрнида халқаро майдонга чиққан ёш мустақил давлатларнинг вужудга келишини дунё ҳамжамиятлари тан олиши ҳам табиий тарзда амалга ошиб бормоқда.

Дарҳақиқат, август «фавқулодда ҳолати» собиқ Иттифоқнинг тўла емирилишида асосий сабаб бўлмай, балки тезлаштирувчи омил бўлди, холос. Чунки унга қадар ҳозирги мустақил давлатлар ўзларининг истиқлол йўли тарҳларини тузиб улгурган эдилар. Фақатгина уларни шаклан қолипга солиш босқичини амалга ошириш зарур эди.

Ўзбекистон Олий Кенгаши Раёсатининг Ўзбекистон мустақиллигига доир қабул қилган ҳужжатлари бу соҳада қўйилган дадил қадамларнинг дебочасидир.

Собиқ Советлар Иттифоқи ўрнида вужудга келган ёш давлатлар мустақиллигини дунё мамлакатлари томонидан эътироф қилиш ўзича амалга ошгани йўқ. Бунинг учун истиқлол йўлига кирган давлатлар раҳбарлари озмунча куч-ғайрат сарф этмадилар. Хусусан, Ўзбекистон Республикаси раҳбарияти ва айниқса, республика Президенти И. А. Каримовнинг олиб борган изчил ички ва ташқи сиёсати ҳамда жаҳон ҳамжамияти аъзолари бўлган мамлакатлар раҳбарияти билан турли даражаларда ўтказилган мулоқотларда Ўзбекистон танлаган демократик тараққиёт йўлининг моҳияти ва мазмуни астойдил, сидқидилдан тушунтирилиши натижасида республикамиз халқаро майдонда кўзга ташлана борди. Ахир 74 йил давомида дунё харитасида ўрни бору номи йўқ бўлган Ўзбекистонни билганлар Совет Иттифоқи, билмаганлар Русия, деб номлаб келганлари эндиликда барчамизга аёндир.

Ўзбекистон Республикаси мустақиллигини биринчи августга қадар 135 дан зиёд хорижий давлат эътироф этиб, уларнинг 45 таси билан элчихоналар даражасида дипломатик муносабатлар боғланди. Ҳозир республикамизда 20 та хорижий давлатларнинг дипломатик ваколатхоналари бошлиқлари рўйхатдан ўтган. Улар: ГФР, Исроил давлати, Ҳиндистон Республикаси, Эрон Ислом Республикаси, Хитой Халқ Республикаси, Россия Федерацияси, Италия, Англия, Бельгия, Покистон Ислом Республикаси, АҚШ, Туркия Республикаси, Франция Республикаси, Испания, Чехословакия, Янги Зеландия, Швейцария, Австралия, Мексика, Япониялардир. Мазкур давлатлардан сўнгги олтитасининг ваколатхонаси Москвада бўлиб, уларнинг элчилари ўриндошлик асосларида Тошкентда ҳам фаолият олиб борадилар. Ҳозир Тошкентда ўнта хорижий давлатнинг элчихоналари ва Мўғулистоннинг Бош консуллиги ишлаб турибди.

Ўзбекистон Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Халқаро валюта жамғармаси, Иқтисодий ҳамкорлик ташкилоти, Европа Хавфсизлиги ва Ҳамкорлиги кенгаши, Шимолий Атлантика Ҳамкорлиги Кенгаши, ЮНЕСКО, ЮНИСЕФ, Халқаро соғлиқни сақлаш ташкилоти ва Қўшилмаслик ҳаракатининг аъзосидир.

Июль ойида Ўзбекистон Ташқи ишлар вазирлигида Франция, Япония, Эрон, АҚШ, ГФР, МДҲ, Швейцария, Руминия, Туркия, Покистон ва бошқа мамлакатларнинг турли даражадаги ҳайъатлари ва БМТнинг қочоқлар масалалари бўйича Олий комиссарлиги ҳамда мазкур халқаро ҳамжамиятнинг Тараққиёт дастури делегациялари қабул қилинди.

(Давоми 2-бетда).

«АЁЛЛАР ЖУМАЛИГИ»

ЧИРЧИҚДАГИ пойабзал фабрикаси жамоасини байналмилал, деб бежиз айтишмайди. Ҳақиқатан ҳам бу корхонада ўттизга яқин миллатга мансуб кишилар ёнма-ён туриб меҳнат қилишяпти, аҳил ва иноқликлари билан шуҳрат қозонишяпти. Бу ерда ҳар бир пойабзалчининг обрў-эътибори қадр-қиммати иши билан, меҳнатга, ўз вазифасига қанчалик виждонан ёндошуви билан ўлчанмоқда.

Фидокор ишчи-хизматчилар, касбга меҳр қўйган, уни кўз-кўз қилаётган ёшу кекса пойабзалчилар эса ҳар томонлама ҳурмат қилинмоқда, эъзозланмоқда. Шу мақсадда амалга оширилаётган амалий тадбирлар ичида «Аёллар жумалиги» алоҳида ажралиб туради. Корхонада ишчи кучининг кўпчилигини хотин-қизлар ташкил этганлиги учун ҳам шундай кунларнинг нишонланиши яхши бўлмоқда. Бундай жумаларда дастурхон атрофида бир пиёла чой устида бўладиган суҳбатда фахрий пойабзалчилар шарафланади, уларнинг иш тажрибалари, меҳнат йўллари билан танишилади.

Шундай жумаларнинг бирида узоқ йиллардан бери фабрикада бичиқчи бўлиб ишлаётган, чарм ва бошқа материаллару хом ашёларни тежашда касбдошларига намуна бўлаётган Зулайҳо Жиянбоевна Мирзакаримова шарафланди. Маъмурият вакиллари, ҳамкасблари унга совғалар топширишди.

Шундай жумаликларнинг навбатдагилари фабриканинг иккинчи цехида ўттиз йилдан ошиқроқ вақтдан бери ишлаб келаётган Олия Абкаримова, унинг касбдоши Сония Ибрагимоваларга бағишланди.

М. МАҲМУДОВ.

ОБУНА БЎЛИНГ!

ҲУРМАТЛИ МУШТАРИЙЛАР!

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» газетасига 1993 йил учун обуна бошланди. Сиз севимли ва қадрдон газетангизни янги йилнинг 1 январидан мунтазам ўқишни истасангиз шу кунларда алоқа бўлимларига, обуна қабул қилиш пунктларига келинг. Алоқа бўлимлари ходимлари, матбуот тарқатувчилар Сизларга обунани расмийлаштиришда ёрдам беришади.

Шуни унутмангки, «Тошкент ҳақиқати» дўконларга чекланган миқдорда чиқади, уни сотиб олиш қийин. Бунинг устига газета обуначига сотувдагига қараганда анча арзонга тушади.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ»нинг бир йиллик обуна баҳоси — 366 сўм. 60 тийин. Олти ойга — 183 сўм 30 тийин, уч ойга — 91 сўм 65 тийин.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» индекси—64672.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

11 август, 1992 йил ● № 117 (10.366).

ЎЗ ДАВРИНИНГ УЛКАН АРБОБИ ЭДИ

Ҳамма гап халқнинг ишончини қозонишда. Халқ эса ўзининг улуғ ишларию севимли саркорлари билан тирик. Шароф Рашидов халқимизнинг унутилмас саркорларидан бири эди. Агар бугун унинг умри давомида одамларга қилган яхшиликларини бирма-бир санайдиган бўлсак, у қилган яхшилик, одамларга у келтирган нафнинг саноғига етиб бўлмайди. Унинг вафотидан сўнг айни ундан яхшилик кўрганлар, ғаламисларнинг пинжига кириб у ҳақда ноҳақ «иш» яратдиларки, бу соф виждонли жуда кўп кишиларнинг ғашига тегди. Бироқ Шароф акага эътиқод қўйиб, ҳар қандай шароитда ҳам унинг барча ишларига содиқлик кўрсатган инсонлар, худога шукурки, ҳали ҳам орамизда кўп экан. Ана шундайлардан бири ҳозир Оҳангарон бинокорлик материаллари саноати техникумининг директори, район ижроқўмининг собиқ раиси, собиқ 2-«Оҳангарон» — ҳозирги «Ўзбекистон» совхозининг ўтмишдаги директори Мансур Носирович Қорахўжаевдир.

Мансур Носирович олтмишинчи йилларда 2-«Оҳангарон» совхозида директорлик вазифасида хизмат қилди. У бу лавозимга тайинланганида хўжаликда 7 минг бош қўй, 150 бошдан сал кўпроқ сигир бор эди, холос. Янги директор вилоят раҳбариятининг ёрдами билан хўжаликка энг билимдон мутахассисларни олиб келди. Буларнинг ичида Самограй, Зинченко, Солдатченко, А. Носиров, А. Одилов сингари билимдон мутахассислар бор эди. Қисқа муддат ичида хўжаликда соғин сигирлар 500 бошга, қўй-эчкилар сони 23 минг бошга етказилди. Саломат Эргашева, Улманой Эргашева ва Кипия Эргашева сингари илғор сигир соғувчилар етишиб чиқиб, уларнинг шуҳрати бутун республикага ёйилди. Улманой Эргашева — эндигина Теловдаги ўрта мактабни тамомлаган қизалоқ сут соғиб олиш бўйича рекорд натижаларга эришди. Директор уни «Красний водопад» хўжалигига юбориб, ўша даврнинг машҳур сут соғувчиси Анастасия Чудная мактабида қисқа муддат таълим олдирди, сўнгра Улманой «Тандем» усули билан бирйўла 100 бош сигирни соға бошлади. Унинг иши республика раҳбариятининг назарига тушди.

1962 йилнинг февралида бўладиган республика қишлоқ хўжалиги илғорларининг қурултойига қизғин тайёргарлик кўрилаётган даврда вилоят қишлоқ хўжалик бошқармасининг ўша даврдаги раҳбари Маҳмуд Тожиев совхоз директорини чорлаб, қурултойда Улманой Эргашеванинг сўзга чиқишини айтди. Ҳадемай, Қурултой куни ҳам етиб қолди. Алишер Навоий номли ўзбек давлат опера ва балет катта театрининг залида бўлган ўша қурултойда 2-«Оҳангарон» совхозининг сигир соғувчиси Улманой Эргашевага сўз берилди. Жуссаси кичкинагина бўлган Улманой қурултой минбаридан зўрға кўринарди. Унинг сўзи микрофон орқали бутун зални тутиб кетди. Унинг атиги олти дақиқалик нутқи шахсан Шароф Рашидовнинг ташаббуси билан уч марта катта қарсаклар билан бўлинди. Улманой сўзини якунлаганида раёсатда ўтирган Шароф ака ўрнидан туриб» Балли қизим, қани энди ҳамма сенга ўхшаса! — дея залга хитоб қилди.

— Ўша йилнинг апрель ойлари аввали эди, — дея ҳикоя қилади Мансур Қорахўжаев. — Эрталаб Оҳангарон райкомининг ўша пайтдаги биринчи котиби Илья Иванович Ладушкин совхозга келди. Сигирларни соат нечада соғасизлар, деб сўради. Мен кеч соат бешларда соғамиз, ундан барвақт мумкин эмас, дедим. У бу саволни бошқа бош мутахассисларга ҳам бериб, яна шу жавобни олди. Нимагадир, бошқа ҳеч нарса демай кетди. Орадан бирор соат ўтгач, район ички ишлар бўлимининг бошлиғи Қудрат Эргашев келиб, кеч соат тўртларда совхозга Шароф Рашидов келишини менга ҳуфёна маълум қилди. У вақтда совхозни район маркази билан боғлайдиган кўприк йўқ. Оҳангарон дарёси тошиб ётипти, алоқа фақат Олмалиқ шаҳри орқали. Кечки соат тўртдан ўн-ўн беш дақиқа ўтганда совхоз идораси томон қора «ЗИМ»лар кела бошлади. Биринчи машинадан аввал Тошкент вилояти партия қўмитасининг биринчи котиби Малик Абдураззақов ва Шароф Рашидов тушдилар. Малик Абдураззоқовнинг ранги оппоқ эди. Маълум бўлишича, райкомнинг биринчи котиби йўлни бироз қисқа қилмоқчи бўлиб, уларни бошқа кўчага буриб юборган ва натижада Шароф ака ўтирган машинанинг ўнг томонидаги чироғи ўрнатилган жой анча шикастланган эди. Мен буни сездим ва совхозда ишлайдиган Миллер деган устани чақиртириб, тезда тузаттирдик. Шароф Рашидов фермага боришини айтди ва йўлда:

— Қурултойда сўзлаган қизимиз ишлаяптими? — деб сўради. Тасдиқ жавобини олгач, хотиржам бўлди. Аввал бошқа молхонага кирдик. Бу ерда Саломат Эргашева билан Кипия Эргашевалар сигир соғишарди. Молхона озода, оқланган, соғин пайтида автомат усулда сигирларга ем келиб турарди, сутлар эса махсус қувурлар билан бориб, аввал электр тарозига, сўнг тўғри суд ташувчи машинага тушади. Шароф ака ишимизни кўриб жуда қувониб кетдилар ва ёнида у билан бирга келган «Пискент» совхозининг директори Киселевга ҳазиломуз, «Тандем»да ишлашни фақат Мансур Носировичдан ўрганиш керак, деди.

ШАРОФ РАШИДОВ ТАВАЛЛУДИНИНГ 75 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН

— Ҳалиги қизимиз қаерда ишлайди? — дедилар сабрсизлик билан. Мен Шароф акаларни иккинчи молхонага бошладим. Катта молхонада юз бош сигирлар орасида кичкинагина Улманой кўриниб-кўринмай юрарди. Улманой, гўё ҳеч нарса билмагандай аппаратларга сигирларни кетма-кет кирита бошлади. Сут шиша қувурлар билан тўғри машинага оқа бошлади. Мен Улманойни чақирдим. Шароф аканинг кайфияти жуда кўтарилган эди. У Улманойни қутлади. Ўқишларини сўради. Айни пайтда чорвачилик комплексидаги механизацияни кўриб: (уларни биз ўз мутахассисларимиз кучи билан ўрнатган эдик).

— Сизларда механизаторлар зўр экан, — деди Шароф ака, — Дарвоқе бир литр сутнинг таннархи қанча?

— Ўн тўрт тийинга зўрға етади,— деди Улманой. Шароф Рашидов ёз пайтларида «Тандем»ни қандай ишлатиш билан ҳам қизиқди. Биз у кишига кўчма «Тандем»ни кўрсатдик. Айни пайтда Рашидов қизларнинг ўқиши билан қизиқдилар. Малик Абдураззоқовга бу масала билан шуғулланишни топширдилар. Улманой Эргашева билан анча суҳбатлашиб, унинг ишига муваффақиятлар тилади.

Шароф ака қизлар билан хайрлашиб чиққач менга юзланиб, Раҳмат Мансур Носирович, қизларингизни асранг, кўпайтиринг уларнинг сафини, — дедилар. Сўнгра ҳаммамизни сигирхона ҳовлисига тўплаб, Ўзбекистон ҳозир 40 дан ортиқ мамлакат билан алоқа қилаётганини, пахтага талаб янада ортаётганини айтдилар ва тўсатдан:

— Совхозингизда пахта етиштиришнинг имкони борми, агар имкони бўлса қанча ерга пахта экиш мумкин эканлигини сўрадилар.

— Буни бирдан айтолмайман, кечқурун мутахассислар билан маслаҳатлашиб, кейин бир фикрга келармиз, — дедим. Бу фикрим Шароф акага маъқул тушди. Кетиш олдидан Шароф ака:

— Менга қандай топшириқларингиз бор? — дедилар.

— Аввало шу биргина қизимиз туфайли совхозимизни назарга олганингиз учун раҳмат, — дедим мен. — Баъзи таклифларимиз ҳам бор эди. Йўл масаласи ёмон, электр қуввати ҳам йўқ, ўзимиз турли моторлардан фойдаланамиз, мутахассислар учун уй йўқ, ғишт кам қурай десак ва ниҳоят Оҳангарон дарёсига кўприк қуришда ёрдам берсангиз, — дедим. Шароф Рашидов албатта ёрдам қилишларини ваъда этди...

Орадан кўп ўтмай совхозимизга республика миқёсидаги раҳбар ва мутахассислар кела бошладилар...

Орадан бир йил ўтмасданоқ Олмалиқ шаҳридан то Теловгача жуда катта асфальт йўл қурилди. Олмалиқдан кучли электр симлар тортилиб, совхознинг барча қишлоқлари электрлаштирилди. Бизга Ангрен шаҳридаги ғишт заводидан бир миллион дона ғишт ажратилди. Бу ғиштлар билан ҳозир Телов ҳусни бўлиб турган мутахассислар уйларини қурганмиз, саккиз йиллик мактаб, дўкон, ошхона ва бошқа маданий-маиший муассасаларнинг биноларини қурдик. 1963 йилдан Оҳангарон райони аввалгидай яна тугатилиб, Ўрта Чирчиқ районига қўшиб юборилиши муносабати билан Оҳангарон дарёсига қуриладиган кўприк ўз-ўзидан қолиб кетди, бу орада мен ҳам совхоздан кетдим...

Мансур Носирович суҳбатини якунларкан, бироз тин олди. Мен у кишига бир пиёла чой узатдим. Чойни ичиб бўлгач, яна Шароф Рашидов тўғрисида баъзи саволларни ши билардим. Мансур Носирович узоқ йиллар партия — совет раҳбар идораларида ишлаб, хизмат юзасидан Шароф ака билан жуда кўп марта бақамти келганлигини яхбердим. Чунки Мансур Носирович менинг саволларимга қисқа-қисқа жавоб бердилар:

— Унинг энг чиройли фазилатини нимада деб биласиз?

— Дили поклиги, тўғри сўзлиги.

— Одоб-хислати-чи?

— Дилкашлиги, киши дилини иложи борича оғритмасликка ҳаракат қилишида, дилида гина-кудурат сақламаслигида!

— Ҳаракатлари-чи?

— Меҳнат ва меҳнаткашни севиши, ҳаётга муқаддас ихлоси, ҳалолликни қадрлаши, ўзи ҳам пок ва ҳалолликка муттасил интиларди.

— Энг олижаноб хосиятларидан?

— Мискин дилга таскин бериши, одам боласи борки инсон деб эъзозларди, қўлидан келганича инсонга меҳр-оқибат кўрсатарди. Шунинг учун ҳам у одамлар қалбида мангу жой олди.

— Муомалада қай ҳолатларда бўларди?

— У ҳам инсон эди, ҳақиқатга, яхши, қувноқ гапларга чин дилдан қувониб куларди, ноҳақликни сезганда маъюс тортарди, куюнарди.

— Баъзилар ҳали ҳам унинг ҳатолари тўғрисида гапиришни ёқтирадилар, сиз-чи?

— Ҳадисларда марҳумнинг фақат яхши хислатларини тилга олиш маъқуллиги айтилган. Шароф Рашидов ўз даврининг улкан арбоби эди.

Мўмин ҚАЮМ.

ДАДИЛ ОДИМЛАР БИЛАН

(Давоми. Боши биринчи бетда).

Тараққиёт дастури ҳайъати бошлиғи жаноб Рейнхард Холмке ташрифи мақсади ҳақида сўзлаб, шундай деди:

— Ўзбекистон Республикаси мустақиллик йўлига кириб, БМТга аъзо бўлганидан буён унинг халқаро майдондаги обрўси ортиб бормоқда ва унга нисбатан жаҳон жамоатчилигининг қизиқиши кучаймоқда. Ўзбекистон БМТ аъзоси ўлароқ, мазкур халқаро ташкилотга фаол қўшилиши учун кенг имкониятларга эга ва бу йўл билан у мамлакатга катта сармоя олиб келиши мумкин.

— Ушбу мақсадлар учун, —сўзида давом қилиб деди Р. Холмке,—БМТ Ўзбекистонга қайтармаслик шарти билан 10,8 миллион Америка доллари ажратди.

Маълумки, июль ойида, шунингдек, Европа Кенгашининг Бош котибаси Катерин Лалюмьер хоним ва Туркия ташқи ишлар вазири Ҳикмет Четин бошчилигида Кенгаш ҳайъати Ўзбекистонда бўлди. Ташриф дастури учун ажратилган вақт оз бўлишига қарамай, ҳайъат аъзолари Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашида, республика Бош вазири ҳузурида, Ташқи ишлар вазирлигида қабул қилинди. Сафар ниҳоясида К. Лалюмьер хоним чет эллик ва маҳаллий журналистлар учун матбуот конференцияси ўтказди. Унда К. Лалюмьер хоним Тошкентда қисқа вақт бўлишига қарамай, Ўзбекистон Республикасидаги ижтимоий, сиёсий, маданий ҳаёт ҳақида бирмунча маълумотга эга бўлганлигини мамнуният билан баён қилди. Аммо Франциянинг «Монд» газетаси мухбири Скотто Марселнинг эълон қилган хабарида ўзгачароқ маъно ётганлиги бирмунча кишини ўйлантиради.

Дарҳақиқат, Ўзбекистон, К. Лалюмьер хоним айтиб ўтганидек, ўз тараққиёт йўлига эга. Дипломатия муносабатлари тўғрисидаги 1961 йилги Вена конвенцияси асосларига кўра, ҳар бир миллат танлаган тараққиёт йўли ҳурмат қилиниши лозим.

Бу хусусдаги фикрни бир оз ривожлантириб, МДҲ мамлакатларининг баъзиларида чиқадиган нашрларнинг Ўзбекистондаги ҳаётга мос келмайдиган «бадиҳа»лари ҳақида ҳам икки оғиз сўз айтиш ўринлидир. Зеро, республикамиздаги осойишталик, мамлакат аҳлининг тинч меҳнат билан бандлиги кимларгадир хуш келмаётгандай кўринади. Биродаркушлик урушлари, ўзаро жанжаллар давом этаётган мамлакатларда кимгадир «демократия» байроғи баланд кўтарилгандай туюлмоқда.

Зотан, июль ойида Ўзбекистон Республикаси Президенти Фармонига кўра, она диёримизнинг фавқулодда ва мухтор элчиси Ю. Абдуллаев Россия Федерациясида иш бошлади. Дастлабки маълумотларга қараганда, у ердаги оммавий ахборот воситалари вакиллари Ўзбекистондаги ҳақиқий аҳволдан бирмунча йироқ эканликлари аён бўлмоқда. Аммо элчихонада бўлиб ўтган матбуот конференцияси бу масалага ёрқинлик киритди.

Шуни таъкидлаш лозимки, июль ойида Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлигида 74 нафар чет эллик журналист қабул қилинди. Улар «Ви Экономик» (Франция), «Тайм» (АҚШ), «Сандей Экспресс» (Буюк Британия) ва ОРФ (Австрия), Си-эн-эн (АҚШ) телекомпанияларининг вакилларидир.

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг 1992 йил 12 июндаги «Ўзбекистон Республикаси ҳудудида чет давлатлар оммавий ахборот воситалари мухбирларининг фаолиятини тартибга солувчи Асосий қоидаларни тасдиқлаш тўғрисида»ги қарорини бажара бориб, Ташқи ишлар вазирлигида чет эллик мухбирларга рухсатномалар бериш тадбирлари бошлаб юборилди. Ҳозирга қадар Франциянинг «Либерасьон», Туркиянинг «Заман», Россия Федерациясининг «Торговая газета» нашрлари ва «Интерфакс» ахборот агентлигининг мухбирлари рўйхатдан ўтдилар. Бу тадбир давом этади.

Чиндан ҳам Ўзбекистон Республикаси ва унинг олий раҳбарияти мақоми халқаро майдонда дунё ҳамжамиятлари ва анжуманларида сезиларли даражада ортиб бормоқда. Шу йилнинг июль ойи бошида Финляндияда бўлиб ўтган «Хельсинки-2» халқаро йиғинида Ўзбекистон Республикасига нисбатан кўрсатилган самимий муносабат бунга ёрқин мисолдир. Бу ҳақда бундан бир йил муқаддам хаёл қилиш ҳам даргумон эди. Албатта, республика олий раҳбариятининг қатъий, изчил ички ва ташқи сиёсати туфайли халқимиз кўксига ҳам шабада тега бошлаганидан ифтихор туйғусига тўласан киши.

Бинобарин, республикамиз ҳудудига қадам қўйган расмий ва норасмий ҳайъат аъзолари бу ерда улкан ишлар бўлаётганининг гувоҳи бўлиб, хайрли ишлар қатори бирмунча жузъий саҳвлар ҳам борлигига дўстона шаклда ишора қилишлари ва ёрдам қўлларини узатишлари мақсадга мувофиқдир.

Ташқи ишлар вазирлиги янги услуб, замон талабида малакали фаолият олиб бориш учун дастлабки дипломат кадрларини хорижий мамлакатларга юборган эди. Улар Туркия, Буюк Британия ва Ҳиндистонда ўқиб муайян малакага эга бўлиб, ишга қайтдилар.

Шунингдек, республикамизнинг турли вазирликлари ва идоралар ўз вакилларини чет элларга юбориб, шериклар билан тенглик асосида иш юритиш кўникмаларига эга бўлиш ҳаракатини давом эттирмоқдалар. Биргина июль ойида Ташқи ишлар вазирлиги орқали 1548 нафар киши дунёнинг 44 мамлакатига бориш учун рухсатнома олди. Бу шуни кўрсатадики, мустақиллик йўлига кирган Ўзбекистон Республикаси эртанги фаровон ҳаёт учун бугун шаҳд билан ишламоқда.

КАСАБА УЮШМАЛАРИ ҲАЁТИДАН

ҚЎШИМЧА ФОЙДА— ИШЧИЛАРГА

Тошкент агрегат заводи олаётган фойданинг анчагина қисми жамоанинг ижтимоий муаммоларини ҳал этишга, муҳтожларга ёрдам беришга сарфланмоқда. Ярим йил ичида машинасозлар 60 миллион сўмдан кўпроқ пул ишлаб топдилар. Бу режалар ҳамиша ошириб бажарилаётганининг натижасидир. Июль ойидагина топшириқ қарийб 108 фоиз адо этилди. Тракторларнинг олдинги ва кейинги ўқларига колхоз ва совхозларда талаб катта. Ҳозирги нархларда янги машина сотиб олиш жуда қимматга тушади, борларини тузатиш эса анча фойдали. Шу сабабли қўшимча ишлаб чиқарилган маҳсулот завод омборларида ётиб қолмаяпти.

— Фойданинг анчагина қисми корхона ходимларининг эҳтиёжларига сарфланаётгани унумли меҳнат учун яхши омилдир,— деди корхона касаба уюшмаси комитетининг раиси Н. Ганеева, — Завод меҳнаткашлари тушлик учун, шаҳар транспортида юриш, болаларнинг боғчаларида тарбияланишлари учун қўшимча ҳақ олишмоқда. Ҳар ойда ишчиларга иш ҳақининг 80—90 фоизи миқдорида мукофот тўланмоқда.

Ишлаб чиқаришнинг ўсиши заводда ишчиларни қисқартирмасликка имкон берди. Оқилона зарурат туфайли корхона муҳандис-техник ходимларидан бир қисми қисқартирилди холос. Тошкент агрегат заводи жамоаси барқарор, юксак малакали ва дўстона жамоа бўлиб қолмоқда.

В. ДРАЧЕВ,
(ЎзА мухбири).

МУСТАҚИЛЛИК КУНИДА — ЯНГИ МАКТАБЛАРДА

Республикамизнинг мустақиллик байрамига Тошкент шаҳар халқ таълими бўлими ҳам арзигулик совға билан келаяпти. Ўқув йили бошланишига қатор янги мактаблар, боғча-яслилар ишга тушади. Жумладан, Ҳамза районида қуриб битказилган 1570 ўринли мактаб пардоздан чиқарилди. Бу ерда 100 ўринли лицей учун имконият яратилди. Шунингдек, спорт зали, ошхона, мажлислар зали, жуда қулай, ихчам. Мактабда инглиз, турк тиллари ўқитилади.

Мирobод районида эса 1500 ўринли мактаб қад ростлади. Уни 159-трестнинг 22-қурилиш бошқармаси бунёд этмоқда ва пардозлаш ишлари ҳам бир йўла амалга оширилмоқда.

Яккасарой районида ҳам болалар ўқув йилини янги мактабларда бошлайдилар.

С. СУЛТОНОВ.

● «ТЕХНОЛОГ» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасининг Ильич номидаги тажриба-механика заводида халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш ҳажми тобора кўпайиб бормоқда. Ҳозирги вақтда шундай буюмларнинг 20 дан ортиқ тури тайёрланиб, савдо шахобчаларига етказиб беріляпти. Ушбу суратда пластмасса буюмлари тайёрлаш участкаси бошлиғи Д. Халилов (ўнгда) ва автомат ускуна оператори М. Ҳабибулинларни кўриб турибсиз. С. ВЕЛИЧКИН сурати.

(ЎзА).

1 СЕНТЯБРЬ — ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ МУСТАҚИЛЛИК КУНИ

МУСТАҚИЛЛИК САРЧАШМАЛАРИ

ТАРИХНИ СИНЧИКЛАБ

Ўзбекистоннинг мустақиллиги эълон қилинганига ҳам деярли бир йил бўлди. Бугунги кунда кўпчилик ўтмишга назар ташламоқда, уни қайта кўриб чиқмоқда, синчиклаб ўрганмоқда ва иложи борича тегишли хулосалар, зарур сабоқлар олмоқда. Ҳозирги пайтда юртимизда ҳар хил сиёсий оқимлар фаоллик кўрсатмоқда, улар турли мулоҳазаларни ўртага ташламоқда, республикамизни танглиқдан чиқаришнинг турли йўлларини тавсия қилмоқда. Бу табиийдир. Чунки халқимиз 70 йилдан зиёд давр ичида зўракилик билан бир идеологиянинг банди бўлиб қолган эди. Аммо ҳурфикрлик, эркин мулоҳазалар, истиқлол ҳаёт ҳақида орзу халқимизга доимо ҳамроҳ бўлган. Бунга далиллар жуда ҳам кўп. Бунинг исботи учун одамлар тақдирида бурилиш даври бўлган 1917 йилдаги сиёсий вазиятни эслатиб ўтмоқчимиз.

Йилнинг бошида Петроградда бўлиб ўтган февраль инқилоби натижасида оқ подшо ағдариб ташланди ва муваққат ҳукумат тузилди. Бу катта воқеа Туркистон аҳлида ҳам озодлик риштаlарини янада жонлантирди. Ўлкамиз халқи февраль инқилобини мамнуният билан кутиб олди, унинг натижасига катта умидлар боғлади. Турли сиёсий оқимлар, ҳаракатлар вужудга кела бошлади. Олдинги йилларда пайдо бўлган сиёсий партиялар ўз фаолиятини кучайтира борди. Хусусан, 1917 йил 5 мартида асосан темирйўлчилардан иборат бўлган Тошкент социал-демократик ташкилоти қайта тикланди (бунда большевиклар ва меньшевиклар ягона комитетни ташкил этар эдилар). Эсерлар партиясининг таъсири ҳам кучаяборди. Кадетлар партиясининг ўлка ташкилоти ҳам Петрограддаги воқеаларни актив қувватлади. Аммо бу иккала сиёсий партия сафларида маҳаллий аҳоли вакиллари деярли йўқ эди. Асл туркистонликлар бу партияларга қатъий қарши чиқмасаларда, уларга астойдил ён босмаганлар. Чунки маҳаллий халқнинг ўз орзу-истаклари ни ифодаловчи бир қатор ташкилотлари бор эди. Булардан энг таъсирлиси жадидлар бўлган. Ўтган асрнинг иккинчи ярмида Туркистонда пайдо бўлган оқим «жадидулусул» (арабча «янги усул» маъносида) деб номланган ҳаракат ўша даврнинг энг илғор, халқ манфаатини, унинг маърифатини кўзловчи ташкилот эди. Жадидларнинг асосий нияти Европа фани техникасини Туркистон аҳолисига ўргатиб, халқ маданиятини янгидан жонлантирмоқ эди ва шу йўсинда мустақил бир давлат қурмоқ эди. Улар ёшларга янги усулда таълим беришни — яъни, мактабларда Қуръон ва шариатни таҳлил қилиш билан бир қаторда дунёвий фанларни, хусусан, тарих, жўғрофия, арифметика, физика, геометрияни ўргатиш, араб, рус, форсий тилларни ўзлаштиришга даъват этарди.

Жадидларнинг энг фаол кишилари — Минавар қори Абдурашидхонов, Маҳмудхўжа Беҳбудий, Абдулла Авлоний, Низомиддин Хўжаев, Абдулҳамид Сулаймонов (Чўлпон), Абдурауф Фитрат 1916—1917 йилларда кўпроқ сиёсий аҳволга эътибор берадилар. Улар Россиядаги турли демократик оқимларнинг дастурларини ўргатадилар, улардан тегишли хулоса чиқарадилар, бир қатор демократик ғояларини ёқлайдилар. Жадидларнинг аксарияти февраль инқилоби натижасида вужудга келган Россия ҳукумати сиёсатини маълум даражада қўллаб-қувватлайди, ўлка мухторияти ғоясини олдинга суради, таъсис мажлисининг тарафдори бўлади, Ўша йилларда Тошкентда, Бухоро ва Самарқандда, Фарғона ва Андижонда, Хўжанд ва Қўқонда жадидларнинг «Садои Туркистон», «Хуршид», «Шуҳрат», «Садои Фарғона», «Турон», «Кенгаш», «Нажот», «Тараққий», «Самарқанд», «Ойна», «Турк эли», «Тирик сўз», Бухорои шариф» каби газета ва журналлари нашр қилинар эди.

Хулоса қилиб айтганда жадидлар орзу-ҳаваси, нияти умум-инсоний қадриятларга асосланган бўлиб, ўлканинг мустақил эркин ҳаёт кечириши, туркистонликларни тенг ҳуқуқли бўлиб жаҳон тараққиётига ўз ҳиссасини қўшиши ва табиат неъматларидан биргаликда баҳраманд бўлишини хоҳлар эди.

Февраль инқилобидан сўнг «Алаш» партияси (бу ташкилот ўз фаолиятида Россиядаги Советлар партияси сиёсатининг талайгина қисмини ёқлар эди) ўз таъсирини Еттисув вилоятидагина эмас, балки Туркистоннинг бир қанча бошқа жойларида ҳам кўрсата бошлади. Алашчилар жадидлар каби маҳаллий халқ орасида маърифат ишларини кучайтириш тарафдори эди. Қозоқ тилида нашр қилинган «Айкап» журнали, «Қозоқ» ва «Алаш» газеталари саҳифаларида феодал зўравонларни, ғирром дин пешволарини, Россия империясининг мустамлакачилик сиёсатини танқид қилар эди. Муҳаммаджон Тинишбоев, Мустафо Чўқаев каби «Алаш» раҳбарлари тузган дастурда бундай дейилган эди: «Россия демократик федерация асосида ташкил топган жумҳурият бўлмоғи даркор. Бу жумҳуриятда ҳар бир давлат мухтор бўлиши ва тенг ҳуқуқликка таяниб идора қилиниши керак»,

1917 йил мартида Тошкентнинг «Эски жўва» майдонида бўлиб ўтган катта йиғилишда бир қанча тараққийпарвар кишилар таклифи билан «Шўрои-исломия» партиясини ташкил қилишга қарор қилинди. Бу партия мусулмон аҳлини бирлаштиришга даъват этади. Унинг апрелда бўлиб ўтган қурултойида конституцион демократлар ғоялари ёқланади ва унга қўшимча қилиб ислом ва миллий анъаналарга риоя қилиш фикрлари олдинга сурилади. Партиянинг миллий марказига Мустафо Чўқай ўғли, Убайдулла Хўжа, Маҳмуд Беҳбудий, Носирхон Тўра ва бошқалар сайланади. Ёзга бориб бу ташкилот иккига бўлинади, ундан «Шўрои уламо» ажралиб чиқади. Уламочилар ғайридинга қарши курашга чақиради, миллий ислом давлатини барпо қилиш учун жонини фидо қилишга тайёр мусулмонларни ўз паноҳига олади. Умуман олганда бу ташкилотда миллатчилик ва феодал-клерикал йўналишдаги сиёсий куч устун турар эди. Бу оқим «Изоҳ» ва «Изҳорул-ҳақ» номли газета ва журнал чиқарар эди.

Олдинги йилларда тузилган «Тараққийпарвар» партияси айниқса 1916—1917 йилларда маҳаллий аҳоли ёшлари орасида талайгина иш олиб боради. Асосий мақсад — Россия ва ўлка маъмуриятини танқид қилиб миллий ёшларни озодлик ҳаракатига чорлаш эди. Бу партияга Озарбайжон ва Туркиянинг бир қатор сиёсий оқимлари яқиндан ёрдам берар эди. 1917 йил охирига келиб бу партиянинг номи қисман ўзгаради ва «Иттиҳод ва тараққий» деб аталади.

Мардикорликка 1916 йилда олиниб, ўз юртига қайтиб келган кишилар 1917 йил баҳор ойида мусулмон меҳнаткашлари партиясини тузадилар. Бу партия дастури социал-демократлар дастурига яқинроқ эди, рус ва маҳаллий бойларни, замондорларни, руҳонийларни танқид қилар, меҳнаткашлар ҳокимиятини тузишга чақирар эди.

Ёз ойларида Тошкентда маҳаллий ёшларнинг илғор қисмини ўз ичига олган «Турон» тўгараги Абдулла Авлоний ташаббуси билан ташкил топади. Унда маърифатпарвар ёш зиёлилар миллий уйғониш, ижтимоий мустақиллик, халқ анъаналарига ҳурмат, янги хилдаги мактабларни кўпайтириш ғояларини олдинга сурадилар. Бундай ташкилотлар тез орада Самарқандда, Андижонда, Қўқонда ва бир қатор бошқа шаҳарларда ҳам вужудга келади.

Февраль инқилобидан кейиноқ (2 мартда) Тошкентда дастлабки ишчи депутатлари Совети (шўроси) тузилди. Тез орада ишчи ва аскар советлари Туркистоннинг бошқа жойларида ҳам ташкил топади. Май ойига келиб дастлабки деҳқон советлари ҳам вужудга келади. Тошкентнинг турли корхоналарида касаба уюшмалари тузилади. Хусусан, «Эски шаҳарда» С. Қосимхўжаев ва О. Бобожонов раҳбарлигида ташкил топган бинокорлар касаба уюшмаси мингта яқин ишчиларни ўз ичига олар эди. Ўлканинг Андижон, Марғилон, Хўжанд, Самарқанд, Тошкент, Қўқон ва бошқа шаҳарларида мусулмон ишчи депутатлари кенгашлари, «Ислом меҳнаткашлари иттифоқлари» ташкил топади. Бу янги ташкилотлар демократик кайфиятдаги ишчилар, зиёлилар, меҳнаткаш деҳқонлар, ҳунармандларни ўз ичига олган эди. Тез орада Тошкент, Самарқанд, Андижон, Қўқон шаҳарларида мусулмон ишчи депутатлари Советлари тузилади. Афтидан, бир қатор ишчи ва аскар советлари маҳаллий аҳолининг дардини яхши тушунмаган бўлса керак. Шу боисдан мусулмон ишчилари ўз советларини ташкил қила бошлаган эдилар.

1917 йил июлида Фарғона водийси мусулмон меҳнаткашларининг 137 вакили Қўқонда қурултойга тўпланадилар. Унда маҳаллий меҳнаткаш аҳолининг ҳамжиҳат бўлиб иш тутиши, жаҳон урушини тўхтатиш, Россия ва Туркистон ўлкасининг давлат идораси шакллари ҳақида, мамлакат таъсис мажлиси тўғрисида гап боради. «Ишчилар газетаси»ни нашр қилиш тўғрисида қарор қабул этилади. Қурултойда «Фарғона, Сирдарё, Каспийбўйи, ва Еттисув вилоятларидан иборат Туркистон ўлкасини Россия республикаси билан федератив асосда боғланган мухтор маъмуриятдир» деб эълон қилинади. Қурултой вакиллари янги федератив партияси тузиш зарурлигини айтадилар. Бу партиянинг низоми 1917 йил августида Тошкентда чоп этилади. Унда партиянинг номи «Турк одами марказият фирқаси» (марказият — федерация маъносида) деб аталади.

● *Ғалламиз—ризқ-рўзимиз*

ЯНА ИККИТА «НИВА»

БУ ЙИЛГИ об-ҳаво шароити «Навбаҳор» давлат хўжалиги ғаллакорлари учун қулай келди. Тўғри, апрель-май ойларидаги кучли ёмғирлар таъсирида буғдойнинг бир қисми ётиб қолганлиги деҳқонларни анча безовта қилганди. Лекин, Оллоҳ барака берди. Донга тўлган бошоқлар қаддини ростлаб олди.

Хўжалик деҳқонлари 1000 гектар майдондаги арпа-буғдойдан 1,5 минг тоннадан ортиқроқ дон олишни режалаб қўйишганди. Ишни ташкил этиш учун махсус гуруҳ ташкил қилинди. Ғалла штабига директор ўринбосари Носир Тўлебоев ва хўжалик халқ демократик фирқаси бошланғич ташкилотининг котиби Раимберди Ўсаровлар бошчилик қилишмоқда. Йиғим-теримда иштирок этаётган ишчилар, комбайнчилар, механизаторлар, ўт ўчирувчилар ва ҳайдовчилар учун етарли шароит яратиб берилмоқда. Одамлар далада ётиб меҳнат қилишмоқда. Иш куни эрталаб 5,5 дан бошланади. Нонуштага, албатта, тухум, сарёғ берилади. Тушликда ва кечқурун иссиқ овқат, хоҳлаганингизча қатиқ совутиб қўйилади.

Хўжалик ўтган йили ташкил бўлганлиги учун техникалар етарли эмас, иккита «Енисей» маркали комбайн бор. Шу сабабдан хўжалик раҳбарлари Фарғона вилоятининг Учкўприк райони «Коммунизм» жамоа хўжалиги ва Ҳамза номли давлат хўжалиги билан шартнома тузиб, улардан «Нива» маркали иккита комбайнни вақтинча олиб келдилар.

Шартномага мувофиқ фарғоналик меҳмонлар ўзлари ўрган ғалла пичанининг 50 фоизини пресслаб, ташиб кетмоқдалар. Ҳар куни 60 тоннадан ортиқ дон хирмонга тўкилмоқда. Фарғоналик комбайнчилар Расул Қодиров билан Мамасиддиқ Қурбоновлар шу ерлик комбайнчилар Йўлдош Убайдуллаев ва Абдушукур Ўрозбековлардан ортда қолмаяптилар. Натижада бир кунлик иш унуми 15—20 тоннага етказилмоқда. Мавжуд техникалар учун эҳтиёт қисмлари деярли йўқ бўлган шароитда бу жуда яхши кўрсаткичдир. Мана ўтган ўн кунда 500 гектар майдон ўриб бўлинди. Ишнинг шу зайлда давом этишидан бугун-эрта ўрим тугалланишига ишонч ҳосил қилдик.

УЧ ОҒА-ИНИЛАР

«Навбаҳор»да Номозбой Муродов бошчилик қилаётган ғаллачилик бригадаси биринчи бўлиб маррага етиб келди.

Номозбой бу йил ҳам акаси Раҳмонберди ва укаси Раҳматилла билан биргаликда 125 гектарга буғдой ва 55 гектарга арпа экди. Унинг бригадасига қарашли яна 96 гектар буғдойни эса бошқа уч оға-ини — Ёздон, Шавкатжон ва Бахтиёр Эсоновлар оила пудрати асосида парвариш қилдилар.

Шундай қилиб бригаданинг 276 гектар ғалласи ўн иш кунида тўлиқ ўриб бўлинди. Муродовлар арпадан режадаги 10 центнер ўрнига 13 центнердан, буғдойдан эса 11,5 ўрнига 15 центнердан ҳосил топширдилар.

Шуни ҳам алоҳида таъкидлаш керакки, бригадада мўл ҳосилга замин яратишда механизаторлар Турдимурод Бердиев, Давлат Турматов ва бригада ишчиси Замира Муродоваларнинг ҳам муносиб ҳиссаси бор.

— Мен ўтган йили хўжалик раҳбарияти билан шартнома тузишга эътибор бермаган эдим. Ҳозир эса шартномам бор. Унга асосан хўжалик бизга қўшимча топширилган ҳосилнинг 25 фоизини қайтариб бериши керак,— дейди бригада бошлиғи Н. Муродов,— шундай бўлишига ишонамиз.

А. ҚОДИРОВ.

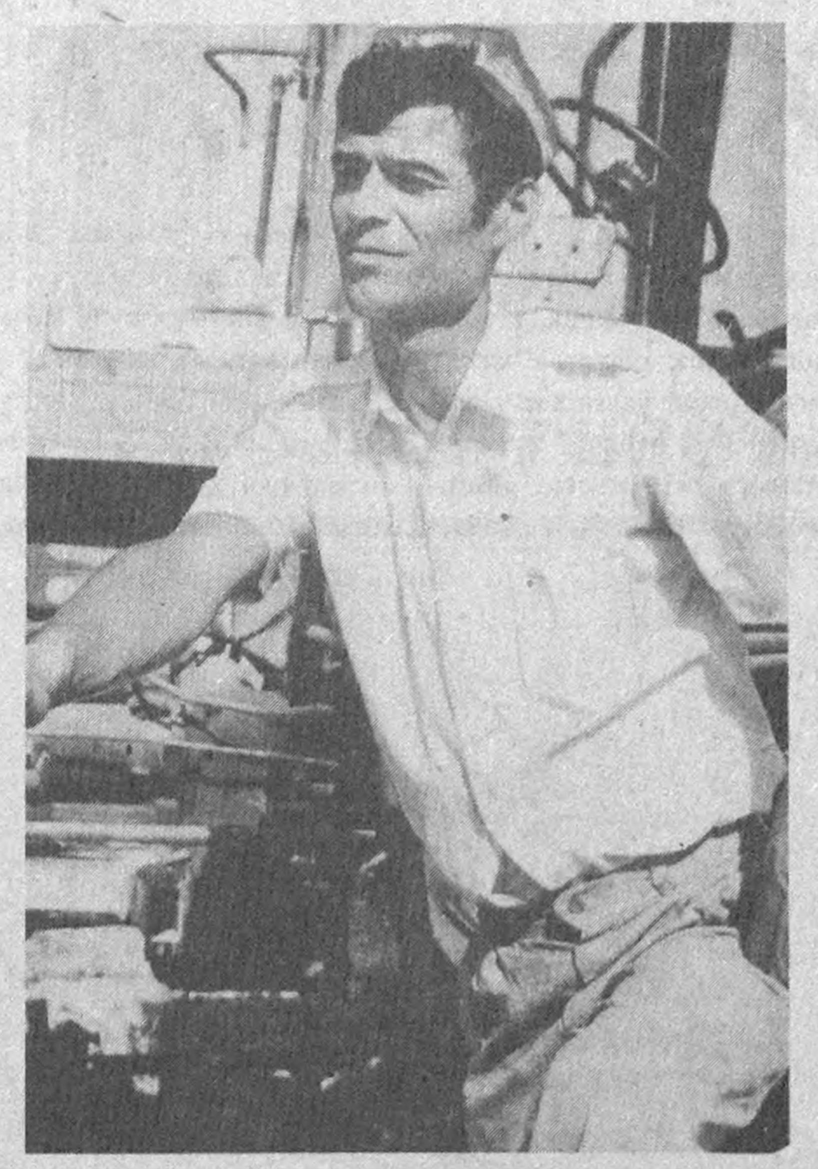

СУРАТДА: «Навбаҳор» давлат хўжалигининг илғор механизатори Қўзимурод Қундузов. Айни кунларда у ғўза қатор ораларига ишлов беришда ғайрат кўрсатмоқда.

Сураткаш П. ЭРГАШЕВ.

НАСОС ИШЛАБ ЧИҚАРИЛА БОШЛАНДИ

СОЛДАТСКОЕДАГИ (Тошкент вилояти) Тажриба-механика заводи республикада марказдан қочирма насослар ишлаб чиқарадиган биринчи корхона бўлди. Бу маҳсулотга истеъмолчиларнинг талаби катта.

Таъминот қийинчилиги заводни насосларнинг бир қисмидан металл прокати, қувурлар, швелерлар сингари тақчил молларни сотиб олиш мақсадида бартер битимлари тузишга мажбур қилмоқда. Жамоани таъминлаш учун насослар озиқ-овқат ва чорвачилик маҳсулотларига ҳам алмаштирилмоқда. Бунинг учун атрофдаги хўжаликлар билан шартномалар тузилди.

Корхона директори С. Абдиев буларнинг ҳаммаси ноиложликдан қўрилаётган тадбирлардир, деб ҳисоблайди. Шундай вақт келадики, завод ўз маҳсулотини фақат пулга сотади. Аммо ана шу пулга корхона ўзи учун зарур барча нарсаларни сотиб олиши мумкин бўлган вақтдагина ана шундай бўлади.

(ЎзА мухбири).

*

*

● ЯНГИЛИКДАН ХАБАРИНГИЗ БОРМИ?

АМИР ТЕМУР РУҲИНИ ШОД ЭТАЙЛИК

ҲОЗИРГИ даврда ўзбек зиёлилари олдида улкан вазифалар турибди. Кўҳна Туркистонимизнинг ҳаққоний тарихи битилажак ҳаёт китоби ҳали етарли даражада манбаларга эга эмас. Бу борада тарихчи олимларимиз, ёзувчиларимиз тинмай изланишиб, мозийнинг янгидан-янги сирларини очишга муваффақ бўлмоқдалар. Жумҳуриятимизда илм соҳибларию ижодкорлардан ташкил топган жамиятлар тузилиб, улар ёрдамида тарихимиз ва унда ўчмас из қолдирган улуғ шахсларнинг ҳаёти атрофлича ўрганилмоқда.

Шулардан бири «Амир Темур маърифий жамияти»дир. Ўзбекистон адлия вазирлиги яқинда уни 220-рақамли гувоҳнома билан рўйхатдан ўтказди. Жамиятнинг Низоми тасдиқланиб, ўз муҳр ва тамғасига эга бўлди. Яқин вақт ичида амалга ошириладиган тадбирлар белгилаб олинди.

Ушбу жамиятга Ўзбекистон Фанлар академиясининг мухбир аъзоси, таниқли тарихчи олим Бўривой Аҳмедов Президент этиб сайланди. Ўтган саноқли кунлар мобайнида жамият аъзолари бир мунча ишларни амалга оширдилар. Соҳибқирон Амир Темур ҳаётини ўрганиш, унинг номини абадийлаштириш борасида бир қатор ишлар қилинди. Хусусан, Амир Темур ҳақидаги китоб ва қўлёзмалардан буюк жаҳонгирнинг 200 га яқин доно ҳикматлари тўпланиб, «Амир Темур ўгитлари» номи билан кўп нусхада чоп этилди ва китобхонларимизга етказиб берилди. «Амир Темур маърифий жамияти» шунингдек, жумҳурият банкларида ўзининг ички ва ташқи ҳисобини очди. Швецария ва бошқа хорижий мамлакат банкларида ҳам ушбу жамият ўз ҳисобига эга бўлди. Айни кунларда жамиятнинг вилоят, шаҳар ва туман бошланғич ташкилотлари тузилмоқда. Унга аъзо бўлиб, бу хайрли ва савобли ишларга бош қўшиш истагида бўлган кишиларга унинг манзилгоҳини маълум қиламиз: **700011, Тошкент, шаҳри, Навоий кўчаси, 69-уй. 44-14-86** рақами орқали қўнғироқ қилишингиз ҳам мумкин.

Жамият тўла куч-қувват билан фаолият кўрсатиши учун шак-шубҳасиз уни иқтисодий жиҳатдан ҳам қўллаб-қувватлаш керак бўлади. Ана шундай имконияти бор фуқароларга жамиятнинг ички ҳисоб рақамини маълум қиламиз:

Тошкент шаҳри, Шайхонтоҳур райони.,

Саноат-қурилиш банки.

Ҳисоб рақами: 002700757, код (МФО) 172682301».

Сиз ўтказган маблағлар 1996 йилда Амир Темур таваллудининг 660 йиллигини, 1994 йилда эса Мирзо Улуғбекнинг 600 йиллик тўйини муносиб нишонлашга сарфланади. Ўйлаймизки, бу жамиятнинг ишлари хайрли саналиб, буюк бобокалонимиз Амир Темур руҳлари шод бўлади.

Барчиной ЖЎРАЕВА.

АВГУСТ ойининг бошида вилоят хўжаликлари бўйича ҳар туп ғўза 3 тадан кўсак тугди. Бу ўтган йилдагига нисбатан 1,5 та камдир.

Кўп йиллик тажрибаларга қараганда ҳар гектаридан 26,2 центнер ҳосил олиш учун биринчи сентябргача ҳар бир тупда камида 8,5—9 та кўсак бўлиши керак. Шунинг учун август ойида ўтган йилдаги 4,5—5 ўрнига 5,5—6 тадан кўсак бўлишига эришмоғимиз лозим.

Об-ҳавони назорат қилиш марказидан олинган маълумотга қараганда август ойида фойдали ҳарорат мўлжалланган ҳосилни тўплашга асос бўлади. Шунингдек, деҳқончилик тадбирлари ўз бўлиқ кўсак мавжуд.

Бироқ, Янгийўл районидаги Н. Ниёзов номли жамоа хўжалигининг 8-бригадаси, Оққўрғон район «Оққўрғон» давлат хўжалигининг 3-бўлими ва Чиноз районининг Эрназаров номли давлат хўжалиги далаларида ғўза ниҳоллари ўсиб кетган бўлишига қарамай чилпиш кечиктирилмоқда.

Бу йил ғўза ривожи кечиккан пайкалларда ўсимликда 15—16 та мева шохи пайдо бўлишини кутиб ўтириб бўлмайди. Яхшиси чилпишни 13—14 та мева шохлари пайдо бўлганда ўтказган маъқул, кечки ва кўчат қалин жойларда 12 мева шохи бўлганда ҳам бошласа Маркс номли, Пискент районининг «Пискент» давлат хўжаликларида эса ғўзани чанқатиб қўйиш оқибатида гуллар, кўсаклар тўкилаётганининг гувоҳи бўлдик. Тезда бундай нуқсонларга барҳам бериш лозим. Бугунги кунда сифатли ва ўз вақтида суғориш ҳосил тақдирини ҳал қилишини унутмаслигимиз керак.

Уста пахтакорларнинг айтишларига қараганда ғўза ниҳолларини захлатиб суғориш эмас, етарли намлик талаб қиладиган қилиб суғориш лозим. Шунинг учун сувни қисқа ўқариқлар олиб 10—15 соат ичида ўтказиб, суғориш оралиғини қисқартириш, кўсак ҳосил бўлишини ва унинг очилишини тезлаштиради.

МУТАХАССИС МАСЛАҲАТИ

ЧИЛПИШ—МЎЛ ҲОСИЛГА ЗАМИНДИР

вақтида олиб борилса, битта кўсак ҳосил бўлиши учун 4—5 кун керак бўлади.

Етиштирилган ҳосилни сақлаб қолишда асосий вазифалардан бири ғўза ниҳолларини ўз вақтида чилпишдир. Шундай қилинганда шона, гулга, гул мева тугунчаларига айланади. Ҳар бир тупда тўлиқ эртапишар, йирик кўсаклар пайдо бўлиб ҳосил кўпаяди. Ғўза ниҳолларининг асосий ва ён шохларини чилпиш кўсакларнинг кўпайишини ҳамда эрта пишишини таъминлайди.

Бу йилги об-ҳаво шароитларини ҳисобга олган ҳолда, ғўза ниҳолларининг ўсишига қараб Чиноз районидаги «Эски Тошкент», Бўка районидаги «Дўстлик», «Янги ҳаёт», Янгийўл районидаги «Тинчлик», Оққўрғон районининг Сегизбоев номли, «Оққўрғон» давлат хўжаликларининг кўпчилик бригадаларида чилпиш ўз вақтида олиб борилмоқда. Шунинг учун ҳам бу хўжаликларда ҳар туп ғўзада 4—6 тадан бўлаверади. Шундай қилинганда ниҳолларда 25—30 тадан мева тугунчалари қолади.

Ҳосил тўплашни тезлаштирувчи асосий тадбирлардан яна бири, ҳар сувдан кейин сифатли культивация қилиш ва белгиланган нормада суғоришдан иборатдир. Чиноз районидаги Эрназаров номли давлат хўжалигининг айрим карталарида, «Октябрь 40 йиллиги» давлат хўжалигининг 4-бригадасида, Оққўрғон район «Оққўрғон» давлат хўжалиги 4-бўлимининг 3-бригадасида, Янгийўл райони Мирзабобобоев номли жамоа хўжалигининг 2-бригадаси далаларида суғориш кўнгилдагидек эмас. Шунинг учун бундай карталарда 4—5 тадан кўсак ўрнига эндигина 1—2 та кўсак бор.

Янгийўл район Ҳ. Турсунқулов номли, «Озодлик» жамоа хўжаликларининг 10, 12-бригадалари, Ўрта Чирчиқ районининг Карл

Не ҳасратда етиштирилган ҳосилни сақлаб қолишда асосан ғўза зараркунандаларига, бегона ўтларга қарши кураш чораларини кўриш лозим.

Оққўрғон районидаги «Оққўрғон» давлат хўжалиги 6-бўлими, Чиноз районининг «Октябрь 40 йиллиги» давлат хўжалигининг 4-бригада далаларида ҳашоратларни аниқловчи назоратчиларнинг ўз ишига совуққонлиги туфайли пайкалларга ўргимчаккана тушган, натижада ўсимликлардаги шона, мева тугунчалари ва айрим жойларда 8—9 тагача мева шохлари шикастланган. Буларга қарши ўз вақтида биологик усул билан курашиш зарур.

Р. НАЗАРОВ,
Ўзбекистон республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлигининг пахтачилик бошқармаси бошлиғи.

РАДИО ТЎЛҚИНЛАРИДАН ГАЗЕТА САҲИФАСИГА

● «АМЕРИКА ОВОЗИ» радиостанцияси хабар беришича, Хитой ҳукумати 1985 йилдан буён ўз армиясидан 1 миллион кишини чиқарган. Ҳозир у 3 миллион 200 минг аскарга эга. Хитой армияси дунёнинг энг йирик армияси ҳисобланади. Армия кучларидан атом реакторлари, экспресс йўллар, аэропортлар ва денгиз портларига тегишли иншоотларда фойдаланилмоқда.

● Туркиянинг энг қадимий илмий-текшириш марказларидан бири туркий маданиятни текшириш институтидир. Бу илмий марказ яқинда уч жилддан иборат «Туркий оламни ўрганиш учун қўлланма» китобини босмадан чиқарди. Бу китобда Болқондан тортиб то Чукоткагача бўлган минтақада яшаётган туркий халқларнинг умум вазияти тасвирланади. Китобнинг биринчи жилдида туркий ўлкалар жўғрофияси тўғрисида кенг маълумот берилади. Иккинчи жилд эса тил, маданият, санъат ҳақида турли олимларнинг фикрларидан иборат. Туркий адабиётнинг ҳар бир бўлими соҳа мутахассислари тарафидан текшириб чиқилган. Ана шу мутахассисларнинг фикр-мулоҳазалари учинчи жилдда чоп этилган.

Мазкур китоб туркий оламни ўрганишни хоҳлаган кишилар учун қимматбаҳо қўлланмадир, деб хабар беради «ОЗОДЛИК» радиостанцияси.

● Америкадаги мусулмон жамиятларининг йиллик қурултойи ўтган ҳафта охирида Нью-Йоркда бўлди. Бу йиғилишга «Шимолий Америкадаги ислом жамиятлари» ва «Шимолий Америкадаги мусулмон уюшмаси» номли икки йирик ташкилотга аъзо бўлган ислом марказлари ва жамиятларининг 3 мингга яқин вакили қатнашди. Қурултойда дунё мусулмонлари аҳволи ҳам кўриб чиқилган. Жумладан Босниядан Америкага қочиб кела олган Сафар Обид сербларнинг ваҳшиёна ҳаракатлари ҳақида сўзлаб, Сараеводаги қарийб 700 масжиднинг ярми ва Оврўподаги энг эътиборли ислом дорилфунуни тўплар билан вайрон этилди, деб айтган. Бу ҳақда «АМЕРИКА ОВОЗИ» ўз тингловчиларига маълум қилди.

● Бангладешлик бир мусулмонда дунёда энг кичик Қуръон нусхаси бор. Унинг бўйи 2,4 миллиметр, эни 1,9 миллиметрдир. Оғирлиги атиги 2,34 грамм. Бу хабар «ЭРОН ИСЛОМ РЕСПУБЛИКАСИ ОВОЗИ» радиостанциясига тегишлидир.

● Калифорниядаги «Интерсостехнологик» фирмаси инженерлари электроника усулига асосланиб янги тур электр лампочкаси тайёрладилар, деб хабар беради «АМЕРИКА ОВОЗИ». Ҳозир кенг кўламда қўлланиб турилган электр лампочкалари сим толаси билан нур яратади. Оддий лампочка ичидаги сим толаси электр токида қизигандан сўнг нур чиқади. Маълумки, бундай лампочкаларда электр токидан 95 фоизи сим толасини қизитиш учун қўлланса, атиги 5 фоизи нур яратади. Бунинг устига оддий лампочка сим толаси ишлатилган сари эскириб кўпи билан саккиз ойгача нур таратиб туради. Яна бошқа тур лампочкалар бор. У унча қизимай оз энергия билан нур яратадиган флуоресцент лампочкаларидир. Бу лампочкалар 5—7 йил чидайди. Янги ясалган лампочкада эса сим толаси ўрнига махсус магнит аппарати ишлатилган. Шиша ичига газ тўлдирилган. Дастлаб лампочка ичидаги магнит аппарати радио каби қисқа тўлқинда сигналлар ҳосил қилади. Бу сигналлар лампочка ичидаги газнинг электр сигнали яратишига сабаб бўлади. Натижада электрлаштирилган газ кўзга кўринмас махсус тўлқинлар тарқатиб, бу билан лампочка шишаси ичида нур яратилади.

Қарийб 20 йил чидайдиган «и» лампочкаси оддий лампочка учун фойдаланиладиган асбобларда, оддий шаклда қўлланилади.

(«САДО» халқаро экспресс ахбороти материалларидан).

ДОРИЛФУНУНДА ЯРАТИЛДИ

Тошкент давлат техника дорилфунунининг бир гуруҳ етакчи мутахассис олимлари яратган янги мослама далаларда суғориш ишларини бир маромда ташкил этиш имконини берди. Ана шу гидравлик насос қурилмасидан эндиликда давлат хўжаликларида ҳам унумли фойдаланилмоқда. «Ленхимремонт» ишлаб чиқариш бирлашмасида бу хил насослар жуда қўл келди.

Олимлар яратган бу кашфиёт гидромашинасозлик саноатида ҳам кўп фойда келтиради. Оғир саноат корхоналарини ҳам техника ижодкорлиги намунаси билан таъминлаш кўзда тутилди.

С. ОДИЛОВА.

ЎРГАНАЙЛИК

Унинг дастури турк тилида сўзлайдиган ўлкадаги барча халқларни федерация асосида ягона давлатга бирлаштириш ғояларига асосланади. Низом маълум даражада Бокудаги «Мусаввват» партиясининг уставига тақлид қилинган эди.

Шундай қилиб, Туркистонда ҳам 1917 йил баҳор ва ёз ойларида турли сиёсий ижтимоий оқимлар ва партиялар фаоллашади, улар аҳолининг кўпроқ қисмини ўз таъсири остига олишга ҳаракат қилади. Бу жараёнда турли табақага мансуб кишиларнинг сиёсий онги ошиб борар эди. Ҳуррият, истиқлол туйғулари уларни янгидан-янги фикрларга, ҳаракатларга отлантирар эди.

1917 йилнинг ёзига келиб жадидлар ҳаракатида ҳам чуқур ўзгаришлар содир бўлади. Уларнинг бир қисми ишчилар ҳаракати билан яқинлашиб, советлар фаолиятида, турли касаба уюшмаларининг ишларида фаол қатнашадилар, социалистик ғояларни ёқлайдилар. Бошқа гуруҳлар вақтли ҳукумат (Малюков-Керенский) сиёсатини ва яна бошқалари эса Россия империясига ишонмас ва халқни миллий истиқлол, тўла озодлик учун курашга даъват этар эдилар.

Сентябрь ойининг иккинчи ярмида Тошкентда ислом динига мансуб бўлган аҳоли вакилларининг қурултойи чақирилади. Бунда Туркистоннинг барча вилоятлари ҳамда Ўрол ва Тўрғай вилоятларидан келган 500 дан зиёд вакиллар қатнашди. Булар орасида руҳонийлар, турли амалдорлар, савдогарлар кўпчиликни ташкил этар эди. Қурултойда Туркистон ва Қозоғистон мусулмонлари фаолиятини бирлаштириш мақсадида «Иттифоқи мусулмон» деган сиёсий партия тузиш ҳақида қарор қабул қилинади. Мамлакатда бўладиган Таъсис мажлисига ҳамжиҳат бўлиб номзодлар кўрсатиш ҳақида гап боради. Қурултойнинг асосий масаласи — Туркистон ўлкасининг келажаги, унинг сиёсий тақдири ҳақидаги муаммо эди. «Иттифоқи мусулмон» партияси Туркистон федералистлари (марказиятчилари) партияси каби ўлкани Россия таркибидаги ҳудудий мухторият ғояларини олдинга сурди. Ўлканинг янги номи «Туркистон федератив Жумҳурияти» деб аталиши лозим, деб топилади.

Шундай қилиб, 1917 йил кузига келиб дин аҳли ҳам, аксарият маҳаллий зиёлилар ва ишбилармонлар ҳам «мухторият ва шариат» шиори асосида Туркистонни мухтор ўлкага айлантириш хусусида умумий фикрга келадилар. Бу маҳаллий аҳолининг манфаатига мос келар эди.

Кузга келиб Россияда сиёсий вазият янада кескинлашади. Керенский ҳукумати долзарб муаммоларни ҳал қилишда ожизлик қилади, меҳнаткашларнинг сабри тугаб, тоқати тоқ бўлиб борар эди. Корнилов исёнидан сўнг Петроград, Москва ва бошқа йирик шаҳарларда социалистларнинг — эсерлар, большевиклар, меньшевикларнинг таъсири ошиб боради. Ва ниҳоят октябрь ойининг охирида Петроградда қўзғолон ғалаба қилади, ҳокимият тепасига Советлар келади. Бир ҳафта ўтар-ўтмас Тошкентда ҳам ҳокимият Советларга ўтади. Октябрь тўнтаришидан саккиз кун ўтгач янги ҳукумат В. И. Ленин имзоси билан «Россия халқлари ҳуқуқлари декларацияси»ни эълон қилди. Бу муҳим ҳужжатда Россия халқларининг тенглиги ва суверенлиги, уларнинг то алоҳида ажралиб мустақил давлат тузишгача бўлган ўз тақдирларини ўзлари белгилаш ҳуқуқи, ҳар қандай миллий имтиёзлар ва чекланишларни бекор қилиш, барча катта-кичик миллатларнинг эркин ривожланиши кўрсатилган эди. Бу адолатли қарор афсуски, ўша пайтда Туркистонда амалга оширилмади, халқ орзуси рўёбга чиқмади.

Тошкентда 15—22 ноябрь кунлари ўлка Советларининг III съезди бўлиб ўтади. Унда 114 вакил қатнашади. Улар орасида маҳаллий аҳоли вакиллари жуда ҳам озчиликни (деярли 10 фоизини) ташкил этади. Съезд Туркистон ҳудудида Советлар ҳокимияти ўрнатилганлигини расмий равишда эълон қилди, большевиклар ва сўл эсерлар фракциясидан иборат 15 кишилик ўлка ҳукумат ҳайъатини тайинлади. Аммо улар орасида биронта ҳам ерли миллат вакиллари йўқ эди. Съезд минбаридан туриб Шерали Лапин Туркистонда пролетариат диктатурасини ўрнатишга ва Советлар сиёсий системасига қарши чиқади. У кенг оммага таянган, турли сиёсий оқимлар манфаатини ёқлайдиган, ҳам маҳаллий, ҳам келгинди аҳоли вакилларидан иборат коалицион ҳукумат тузилишини талаб этади. Аммо бу таклиф И. Таболин, В. Колесов каби сиёсатчилар таъсири остида рад этилади.

Шундан кейин бир қатор маҳаллий ижтимоий-сиёсий ташкилотлар ташаббуси билан Қўқон шаҳрида IV фавқулодда ўлка съезди чақирилади. Съезд 26—29 ноябрь кунлари ишлайди, унда 200 дан ортиқ вакиллар қатнашади. Съездда М. Беҳбудий вакиллар ҳайъатини таҳлил қилиб, съезд муҳим қарорлар қабул қилиш ваколатига эга, дейди. Съезд ўлкада яшаб турган турли миллат ва элатлар номидан федератив демократик Россия республикаси тизмасида Туркистон мухторияти ташкил топганлигини тантанали равишда эълон қилади. Съездда сайланган ҳукумат ҳайъати коалицион ва кўп миллатли эди. Туркистон муваққат шўросига 54 киши сайланади, улардан 18 таси европаликлар (асосан руслар) эди. Ҳукумат ҳайъатига жадидлар, алашчилар, исломия ва уламочилар, кадетлар, сионистлар, бошқа сиёсий оқим вакиллари киради. Улар орасида М. Тинишбоев, М. Беҳбудий, М. Чўқаев, С. Чернфельд ва бошқалар бор эди.

Шундай қилиб, 1917 йил ноябрининг охирига келиб ўлкада икки ҳокимият вужудга келади: бири Тошкентда, унда маҳаллий аҳоли манфаатларини инобатга олмаган Советлар ва иккинчиси Қўқонда ташкил топган ва маҳаллий миллат урф-одати, дини, маданиятини ёқловчи мухторият вакиллари эди. Аммо Совет ҳокимияти Қўқон мухториятини қатъий рад этади ва унга қарши қуролли кураш олиб боради. Ниҳоят, 1918 йил февралида Қўқондаги ҳокимият зўравонлик билан тугатилади, унинг фаоллари қувғинга учрайди. Мухторият тарафдорларининг бир қисми миллий-озодлик учун келгинди босмачиларга қарши йиллар давомида кураш олиб борадилар.

Совет ҳокимияти эса воқеалардан қисман бўлса-да, хулоса чиқаради. 1918 йил апрелида Туркистон РСФСР ҳайъатида автоном (мухтор) республика деб эълон қилинади ва аста-секин ҳукумат идораларида маҳаллий миллат вакиллари ҳам пайдо бўла бошлайди. Аммо бу автоном тўлақонли мухторият эмас эди. Унда марказий ҳокимиятнинг мавқеи ягона эди, маҳаллий идораларнинг ҳуқуқлари чекланган, ерли халқ урф-одатлари, бидъатлари, маданияти эса менсилмас эди. Коммунистлар бирин-кетин бошқа сиёсий оқим ва партияларни четлата бориб, уларни тақиқлашга ўтади. Натижада большевикларнинг яккаҳокимлиги барқарор бўлади. Юртимизда динга қарши кескин кураш олиб борилади, масжид, черков, синагоглар беркитилади, ҳурфикрлик қувғинга солинади. Хуллас, мамлакатда фақат марказ манфаатини кўзлайдиган, халқ анъаналари, умуминсоний қадриятларни ҳисобга олмайдиган ҳокимият вужудга келади.

Биз юқорида фақат бир йил — 1917 йил давомидаги ўлкадаги ижтимоий-сиёсий вазият ҳақида сўз юритдик. Бундан кўриниб турибдики, юртимизда ўша пайтларда ранг-баранг маслаклар, сиёсий оқимлар мавжуд бўлган. Улар халқимиз турли табақаларининг манфаатларини акс эттирган. Уларнинг ўзагида ҳуррият, истиқлол, ўзлигини билиш, шариат, миллий-озодлик ғоялари ётади. Бу ғоялар маҳаллий аҳолининг қалбидан чуқур жой олган эди.

Большевикларнинг жозибадор шиорлари (халқларга — ҳуррият, деҳқонга — ер, ишчига — завод-фабрика) марказий Россияда аҳолининг бирмунча қисмини ўз атрофига тўплади. Аммо Туркистонда социалистик мафкура тарафдорлари жуда ҳам оз эди. Бу ғояга ишонган кишилар кўп борада алданди. Чунки Советларнинг миллий тенг ҳуқуқлилика, виждон эркинлиги, халқ анъаналарига, маданиятига таяниш, меҳнаткашга маъмурчилик каби ваъдалари унутилди, амалда эса унинг акси бўлиб чиқди.

Туркистондаги социал-демократлар — большевиклар, меньшевиклар, шунингдек максималистлар, эсерларнинг маҳаллий аҳолига ишончи кам эди, уларнинг кўпчилиги ерли миллат вакилларига юқоридан қарар эди. Бу ердаги социалистларнинг аксарияти маҳаллий халқнинг сиёсий ва маданий онги паст деб ҳисоблар эди ва шу боисдан ҳам Советлар ҳокимияти ташкил топа бошлаган даврда туб туркистонликлар масъул давлат ва сиёсий ишларга яқинлаштирилмади. Ваҳоланки, бу ерда сиёсий пасти-баландни яхши тушунадиган, бир неча тилни биладиган, халқ манфаатини ёқлайдиган маҳаллий зиёлилар талайгина эди. Лекин уларнинг дунёқараши, тутган сиёсати кўп жиҳатдан большевиклар мафкурасига тўғри келмас эди.

Яна шуни таъкидлаш лозимки, маҳаллий халқнинг ҳотамтойлиги... одамийлиги, бағрикенглиги, бошқа миллат вакилларига хайрихоҳлиги ҳар қадамда намоён бўлар эди. Шунинг учун ҳам бўлса керак ўшаб, юзлаб рус зиёлилари ўша пайтлардаёқ ерли аҳолига ҳамдард бўлган, маҳаллий миллат маданиятини, тилини, урф-одатини ўрганган, ислом қадриятларини ҳурмат қилган. Кўп йиллар давомида туркистонликлар тарих тақозоси билан бу ерга келиб қолган Н. П. Остроумов, В. П. Наливкин каби рус халқининг фарзандларини иззату икром билан тилга олганлар.

Ва ниҳоят, яна бир фикр. Октябрь инқилоби ва унинг натижасида вужудга келган Советлар шаклидаги пролетар диктатураси Туркистонда тасодифий бир ҳодиса бўлса керак. Чунки бу ерда ижтимоий-сиёсий ва иқтисодий шароит социалистик инқилоб замини йўқлигидан далолат берар эди. Чамамда ўша кезларда таниқли сиёсий арбоб бўлган Г. Сафаров Туркистондаги инқилобни социалистик эмас, балки «мустамлака революциясидир» деб бежиз айтмаган шекилли. Яна шуни инобатга олиш лозимки, хусусан, Туркистонда Октябрь инқилоби Керенский маъмуриятини ағдариб бошқа ҳокимият — Советларга ўтишда ўз ифодасини топди. Аммо бу жараёнда маҳаллий халқ деярли қатнашмаган эди.

Тарихни синчиклаб ўрганган киши холис мулоҳаза юритиб тўғри хулоса чиқариши лозим. Ушбу сатр муаллифи ўтмишни таҳлил қилганда илгарилари расмий тарғиботга кўпроқ ишониб, талайгина ноаниқ фикрларга эга бўлган, хатоларга йўл қўйган.

Хуллас, бундан чорак бир аср олдин сиртдан киритилган мафкура Ўрта Осиёда чуқур томир отмади, халқимиз дилида умуминсоний қадриятлар сақланиб қолди. Бунинг исботи — Ўзбекистондаги бугунги борлиқ ва ҳақиқат, бугунги сиёсий ва иқтисодий вазият.

Абдулла АБДУНАБИЕВ,
Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган фан арбоби, профессор.

«ДИЛХУШ» ХИЗМАТДА

ПОЙТАХТДАГИ Бобур номли маданият ва истироҳат боғи атрофини таъбир жоиз бўлса, ошхона ҳамда кафеларнинг ўзига хос умумлашмаси дейиш мумкин: «Чинор», «Наргиза», «Маърифат», «Ракат», «Табассум» кафелари ва яна бир нечта тамаддихоналар.

Булар ёнига куни кеча яна бир ажойиб чойхона ҳамқўшилди. Боғ ичида ишга туширилган «Дилхуш» чойхонаси ўша ҳудудда яшовчи аҳоли истаги билан 50 кунда қуриб битказилди. Мазкур қурилиш Яккасарой умумий овқатланиш акционерлик жамияти ҳисобидан 7-ошхона қарамоғида барпо этилди. Чойхона қурилишини район умумий овқатланиш акционерлик жамиятининг қурувчилар гуруҳи ва «Усто» ижодий безакчилик бирлашмасининг қўли гул усталари амалга оширдилар.

СУРАТДА: янги чойхона.
Д. АҲМАД суратлари.

● *Қутлов*

СЎЗИ БИЛАН ИШИ БИР

ОЛИМБЕК ҚЎЧҚОРБЕКОВ — 60 ЁШДА

ТОШКЕНТ шаҳар кашшофлар уйидаги адабиёт тўгарагига 1960—1970 йилларда Қуддус Муҳаммадий раҳбарлик қиларди. Дадахон Нурий, Ҳожиакбар Шайхов, Акбар Султонов, Маъсуда Зуҳурова, Мунира Солиҳова, Муҳаббат Туробова, Фарида Йўлдошева, Абдумажид Шомирзаев каби ўнлаб ҳаваскорлар қатори мен ҳам шу тўгаракка қатнардим. Гоҳ шеър баҳси, гоҳ адабиёт дарси, гоҳ мушоира... Қуддус ака келмаган кезлари Олимбек Қўчқорбеков у кишининг ўрнига машғулотларни бошқарардилар. У пайтлар ҳам Олимбек ака «Муштум»да ишлар, масал жанрида ижод қилиб танилгандилар. Бизга ҳам бу жанр ҳақида яхши тушунча бергандилар. Эзоп масалларини, фельетон устаси Лафантен ҳақида ҳам мен биринчи марта О. Қўчқорбековдан эшитганман. Буни қарангки, ўшанда бир кун келиб Олимбек ака билан бирга ишлашим тушимга ҳам кирмаган эди.

Мана, 25 йилдан ошди, улар билан бирга «Муштум» журнали таҳририятида ишлайман.

Дастлаб журналистиканинг бу қийин соҳасида ижод қилиш осон бўлмади. Дорилфунунни эндигина битириб, романтик кайфият билан юрган талабага «Муштум» катта дорилфунун бўлди. Бу даргоҳда осонгина ишлаб кетиш мумкин эмасди. Фақат ижодкорлик маҳорати эмас, балки оддий халқ турмушини яхши тушуна билиш, одамларнинг кўнглига қўл солиб, дардига шерик бўлиш, ҳаётдаги тўсиқларга чидамли бўлиш учун қатъий ирода, тўғрисўз ва ҳалол бўлиш керак. Олимбек ака худди мана шу фазилатлари билан «Муштум»да адабий ходимликдан муҳаррир ўринбосари даражасигача кўтарила олди. Вилоятларда кўпчилик Олимбек Қўчқорбеков деса «Муштум»ни, «Муштум» деса Олимбек

Қўчқорбековни биладиган пайтлар ҳам бўлган.

«Муштум»га янги ишга келганимда боласини ташлаб кетган институт домласи ҳақида бир танқидий мақола ёздим. Мақола чиққандан кейин қаҳрамоним тўполон қилиб келибди. «Мақола муаллифини топиб беринглар, ўзим гаплашаман», дебди. Олимбек ака у киши билан суҳбатлашиб, тарвузини қўлтиғидан тушириб жўнатибдилар...

Менга бу ҳақда ҳамкасбларим сўзлаб беришди. Шунда Олимбек акага: «Нега энди мени чақирмадинглар, гап топиб берардим», дедим. Олимбек ака: «Йўқ, жоҳил одамга гап тушунтиришингиз қийин бўларди, кейин мақола ёзишга зириллаб қолиб, қўлингиз ишга бормасди», дедилар. Эҳтимол шу сингари меҳрибонликлар сабаб мен «Муштум»да 25 йилдан ортиқ хизмат қилиб келаётирман, деб ўйлаб қоламан. Ғамхўр устоз таҳририятга янги келган ёшларнинг кўпчилигига шундай тарзда ёрдамини аямаганларини кўп кўрганман.

25—30 йил давомида Олимбек ака неча кишининг кўнглини олди экан? Бировга ёмонликни соғинмай, қўлидан келганча кишиларга ёрдам қўлини чўзиш—Олимбек акага хос фазилат.

«Яхшиликка далолат қилувчи билан унинг бажарувчининг савоби тенгдир», дейилади ҳадисда. Олимбек ака яхшиликка далолат қилиш билан бирга уни бажарувчи, яъни сўзи билан иши бир инсон. Шу сабаб О. Қўчқорбековни ҳамма беш қўлдек билади. Адҳам Даминов, Будир Пўлатов, Мурод Ҳидир, Саид Матёқубов, Алиназар Эгамназаров, Ортиқ Тиловбердиев, Саидмурод Сайдуллаев каби ижодкор шогирдлари эса уни ҳамиша ҳурмат билан тилга олишади.

Олимбек аканинг «Шеър ва масаллар» тўплами талабалик йиллари (ҳар кимга ҳам насиб этавермайди бу) 1957 йили чоп этилганди. Ўшандан бери у кишининг 20 дан ортиқ турли жанрдаги китоблари босилиб чиқди. Олимбек ака Ғафур Ғулом, Абдулла Қаҳҳор, Қуддус Муҳаммадий, Акмал Пўлат, Собир Абдулла, Ғайратий, Чархий, Ҳабибий домлалар билан мулоқотда бўлиб, ширин ва мазмунли суҳбатларидан баҳра олган, уларнинг энг яхши асарларини «Муштум»да чоп этиш учун жон куйдирган, елиб-югуриб ундирган меҳнаткаш ижодкордир. «Булардан ҳозир олиб қолиш керак, буларнинг ҳар бир гапини тўтиё қилиб кўзга суртиш керак», дердилар Олимбек ака. Балки у киши шу азиз инсонлар билан бўлган учрашув ва мулоқотларини эсдалик қилиб ёзсалар, бу адабиётимизнинг бир мулкига айланиб қоларди.

Олимбек аканинг матбуот соҳасидаги хизматлари ҳукуматимиз томонидан муносиб тақдирланди. У киши икки марта Ўзбекистон Олий Кенгаши ҳайъатининг Фахрий ёрлиқлари билан тақдирланди. «Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими» унвонига сазовор бўлди.

Бугун ўзининг 60 ёшини нишонлаётган Олимбек акага «ёшингизга ёш қўшилсин, соғ-саломат бўлинг» деймиз.

Қутби НОСИР қизи.

БЎРСИЛДОҚ НОНЛАР

Чирчиқ шаҳар дўконлари харидорларга эндигина печдан чиққан бўрсилдоқ буханка нонлар, батонлар, булочкалар ва яна ўнлаб хил нонларни таклиф қилмоқда. Буларнинг ҳаммаси яқиндагина ишга туширилган кичик нонвойхоналарнинг маҳсулотидир. Нонвойхоналар энг замонавий техника билан жиҳозланган. Ишлаб чиқариш линиялари чет элдаги иккита машҳур компания — Югославиядаги «Гостол» ва Германиядаги «Винклер» компанияларидан сотиб олинган. Бундай кичик корхоналарда нон ёпиш учун саноқли дақиқаларгина кифоя. Тайёр маҳсулот шу заҳотиёқ нонвойхона ҳузурида очилган дўконларга келиб тушади. Харидорларга хизмат кўрсатишнинг бундай шакли навбат кутишдан батамом қутулишга имкон берди.

Республика шаҳарларида ҳозирги вақтда ўн бешта ана шундай нонвойхоналар ишлаб турибди. Тошкент, Гулистон, Самарқанд, Нукус, Хоразмда бундай нонвойхоналар ишлаб турибди. Тез орада Навоийда, Тошкент вилоятининг бир қанча шаҳарларида ҳам нон ёпадиган кичик корхоналар ишга тушади.

Ш. ЭРГАШЕВ, (ЎзА).

ИХТИСОСЛАШГАН ЛИЦЕЙЛАР

Бугунги кунда республикамиз ҳунар-техника таълими тизимида ҳам муҳим янгиликлар юз бермоқда. Ҳунар-техника билим юртларида лицей кўринишдаги таълимий жараёнларнинг амалга оширилаётгани ҳам диққатга сазовордир.

Бу йил Ўзбекистонда бир йўла учта шундай истиқболли таълимий даргоҳлар очилди. Тошкент шаҳрида фаолият кўрсатаётган лицей ахборот ва ҳисоблаш техникаси ихтисослигига мослаштирилди. Нукусдаги лицей қурилишларга малакали ёш бинокорларни тайёрлаб беради. Беруний шаҳрида иш бошлаган лицей эса қишлоқ хўжалиги бўйича кадрларни етказиш билан шуғулланади. Бундай билим даргоҳидан бири Чирчиқда фаолият кўрсатади. Унда енгил ва озиқ-овқат саноати учун муносиб ўринбосарлар таҳсил кўриб, малакали мутахассислар бўлиб етишадилар.

А. АЛИЕВ.

ДИҚҚАТ, ЯНГИЛИК!

ВИЛОЯТИМИЗ ХОНАТЛАСЛАРИ

Тошкент вилоятида илк бор хонатлас чиқарила бошлади. Вилоят маҳаллий саноат бошқармасининг ташаббуси билан бу ишни Юқори Чирчиқ ва Қуйи Чирчиқ район саноат комбинатлари йўлга қўйди.

— Биз учун бу янги, айни вақтда жуда фойдали иш,— дейди бошқарма бошлиғининг ўринбосари Х. Файзиев.— Бунинг устига у янги иш жойларини барпо этиш имконини ҳам беради. Йил бошидан буён район саноат комбинатларида 200 минг метрдан зиёд хонатлас чиқарилди.

Пойтахт вилояти маҳаллий саноат ходимлари фаолиятнинг бошқа йўналишлари, масалан, гилам тўқиш, қўй терисидан пўстин, пойабзал тайёрлаш, бинокорлик материаллари ва бошқа кўп буюмлар чиқариш тўғрисида ҳам ўйлашмоқда. Янги корхоналар барпо этиш ҳамда касаначилик тармоғини кенгайтириш муҳим ўрин тутмоқда. Бу анчагина одамларни иш билан таъминлашга ҳамда маҳаллий бозорни истеъмол буюмлари билан тўлдиришга имкон беради.

Ишлаб чиқаришда фойдаланилаётган хомашё ва материалларнинг ҳаммаси ўзимиздан чиқмоқда. Хонатласни шу ерда олинаётган ипакдан тўқимоқдалар. Шаҳар ва район саноат комбинатларининг тайёрловчилари аҳолидан жун харид қилмоқдалар. Жундан қўли гул усталар эса гилам тўқийдилар. Қорамол терисига дастлабки ишлов берадиган фабрика ташкил этилди, хром ишлаб чиқарадиган ускуна сотиб олинди, яқин орада ана шундай чармдан пойабзал тикила бошлайди.

В. ДРАЧЕВ, ЎзА мухбири.

МИТТИ МАСАЛЧАЛАР

● БЕГОНА сигирни эмиб қўйгани учун бузоқчани уришганди, у «яхши бузоқ икки онани эмади, дердинглар-ку?», дея йиғлапти.

● БЎРИ қўйга қўнғироқ қилибди:

— Зиёфатингга албатта, бораман. Аммо билиб қўй, барра кабоб емасдан қайтмайман!

● ПАШШАНИНГ фикрлашича, бузоқнинг думи — ажал тўқмоғи эмиш.

● ҚУЁННИНГ туғилган кунини нишонлаётган ҳайвонлар табрик айтишда асосан шерга мақтовлар ёғдиришди.

● ҚУРСИЧҚОННИ овламоқчи бўлган илон коваккабош суққанда қурбақанинг оғзига дуч келди. Жонҳолатда қурбақа пуфлаб, уни шишириб юборганди, илон жон таслим қилди.

● ОҚШОМ чирилдоқ чириллаганда, унинг ёнида ухлаётган булбул уйғониб кетиб: «Чалаётган куйинг бунча ёқимли, эриб кетдим!» деб мақтабди.

● ЭГРИ-БУГРИ из қолдириб келаётган илоннинг олдидан чиққан кирпи: «Қинғир қадам босаётганинг учун сени еяман!» деб ўшқирибди.

● ҚОРА қўнғиз чигирткакнинг олдида бадбўй ҳид таратган экан, унга яхши кўриниш учун «Хушбўй атирни қаердан олдингиз?» деб сўрабди.

●— ЖАЗИРАМА иссиқда ишлайвериб, қорайиб кетибсан, бундоқ курортга бориб келсанг бўлмайдими?— дебди Чумолига Ниначи.

— Курортингга ўзинг боравер, мен билан қор ёғиб ер оқарганда учрашарсан!— деб жавоб қилибди Чумоли.

● ШУНДАЙ катта ҳайкал тепасига қўниб, уни булғатишнинг нимаси?— ўшқирди Қизилиштон.

— Замон ўзгарса ҳам қизиллигинг ўзгармабди-да,— дакки берибди Каптар.

Олимбек ҚЎЧҚОРБЕКОВ

ҲАМ ГАЗДА, ҲАМ БЕНЗИНДА

«Узавтотранстехника» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси билан Тошкентдаги 3-автокомбинат мутахассислари ишлаб чиққан ва тайёрлаган ЗИЛ-138 автомобили уч хил ёқилғида ишлай олади. Тажриба машинаси шароитга қараб вақти-вақти билан бензинда, сиқилган ва суюлтирилган газда ишлашга қодир. Ҳозирги вақтда автомобиль фойдаланиш учун синовдан ўтмоқда. Синов натижалари автохўжаликларнинг кўпгина иқтисодий, энг муҳими экология муаммосини ҳал қилишга қодир бўлган қулай техникани кенг жорий этиш учун йўл очилишига имкон беради.

3-автокомбинатда табиатни муҳофаза қилиш вазифаларини ҳал этишга жиддий ёндашилмоқда. Бинобарин, бу жиҳатдан корхона муносиб обрў қозонди. Шу билан бирга экологиянинг софлиги учун кураш бу ерда хўжалик манфаатларига зиён етказмайди.

Комбинатнинг 700 тадан ортиқ автомобили газ ёқилғида ишлайди. Бу эса ҳозир жуда камчил ва қиммат бўлган бензин сарфини йилига 50 тоннадан кўпроқ камайтириш имконини беради. Яъни анчагина маблағ тежалибгина қолмай, балки атроф муҳитга бевосита фойда ҳамдир — атмосферага зарарли моддаларни чиқариш йилига қарийб 30 тонна камаяди.

Бензинда юрадиган машиналарни газ баллонлари билан жиҳозлаш учун автокомбинатда хўжалик ҳисобидаги махсус участка ташкил этилди. Бу ерда турли вазирликлар ва идораларга қарашли қарийб бир ярим мингта автомобиль газ ёқилғисига ўтказилди. Участкани эҳтиёт қисмлар билан мунтазам таъминлаб туриш учун Рязандаги заводлардан бири билан шартнома тузилди.

● *Суд залидан*

ОРОМГОҲДА ОТИЛГАН ЎҚ

ЧОРВОҚ сув омбори қирғоғида жойлашган Чорбоғ ГЭСига қарашли дам олиш оромгоҳи. Дам олиш куни бўлганлиги учун одамлар кўп.

Худди шу куни оромгоҳ директори Александр Фёдоров шу ерда қоравул бўлиб ишлайдиган Ўктам Раззоқов билан хизмат машинасида район марказига кетаётган эди. Улар дарвозадан чиқишлари билан от миниб олган Эркин Саитбобоев йўлга кўндаланг туриб олди. «Чинор» қишлоғида яшайдиган бу йигит илгари одам ўлдириб, узоқ муддатлик жазо муддатини ўтаб келган, Бўстонлиқ қутқариш станциясида бош моторчи бўлиб ишларди. Ичкиликдан кўзлари қизарган Эркиннинг важоҳатидан қўрқулик эди.

— Туш ҳамманг машинадан!

Александр ва Ўктамлар яхши гапирсак, зора инсофга келса деган умидда ялинишди:

— Шошиб турибмиз, қўй, энди Эркинжон...

Эркин алланималарни ғудраниб, отдан тушди, қўлига тош олди:

— Ҳозир абжақларинггини чиқараман! — Тош зарб билан отилди. Александр энгашди, тош машинага тегди. Безори мўлжали бекор кетганидан ғазабланиб, бошқа тош қидираётганда Александр машинага газ берди ва зум ўтмай кўздан ғойиб бўлди. Улар шу кетишда тўғри ички ишлар бўлимига боришиб, воқеани тушунтиришди. Агар бирор чора кўрилмаса, қутирган Эркиннинг иккинчи марта одам ўлдириши ҳеч гап эмасди.

«Рақиб»ларини қўлдан чиқарган Эркин баттар ваҳшийлашди, шу атрофда дам олаётган кишиларни дунёдаги бор беҳаё сўзлар билан тўзитиб сўкиб, тош отиб ҳайдади. Сўнг Ўктам аканинг вагонга жойлашган қоравулхонаси ойнасини синдириб, ов милтиғи ва 30 дона ўқини ўғирлади. Белига ўқларни тизиб боғлаб, милтиқни елкасига осиб олган Эркин яна ўша жойга келди. Қараса дам олувчилардан Цой исмли киши дўсти билан шахсий машинасида жўнаб кетмоқчи бўлиб турган экан. Машина қўзғалиши билан Эркин осмонга огоҳлантирувчи ўқ отиб, уларнинг олдига югуриб келди ва Цойга милтиқ ўқталиб:

— Жонингдан умидинг бўлса, Фёдоровга етказиб қўй. Номард мендан қочиб кетди, — деди.

— Ука, мен бошқа тамонга...

Ғазабланган Эркин учинчи марта осмонга ўқ узди. Худди шу маҳалда отаси ўрнига оромгоҳни қўриқлаб юрган 21 ёшли Уйғун ўқ овозини эшитиб, дарвоза олдига чопиб келди.

— Эркин ака, дадамнинг милтиғини беринг.

— Милтиқ дейсанми? Ўқи керак эмасми?

Эркин шундай деб Уйғунни мўлжаллаб, ўқ узди. Йигит эпчиллик билан ерга ётиб олди. Кейин яна ўрнидан туриб: «Милтиқни беринг» деди. Иккинчи марта ўқ узилди. Бу сафар ҳам Эркин ўққа чап берди.

Мард йигит ўлим билан юзма-юз турганлигини ҳаёлига келтирмас, инсонлик қиёфасини биринчи марта одам ўлдиргандаёқ йўқотган ваҳшийдан милтиқни қайтаришини сўрарди.

Бу пайтда Эркин Цой ёнига ўтириб олган, уни тез юришга қистаётган эди.

— Эркин ака, милтиқни ташлаб кетинг!

Эркин хунук сўкинди ва мўлжаллаб туриб, учинчи бор тепкини босди. Уйғун бир сапчиб, чаққонлик билан вагон тагига ётиб олди, ўқ вагон қиррасига тегди. Машина жойидан қўзғалиб, тезликни оширди...

Бу пайтда Фёдоров милиция катта лейтенанти Мирюнус Миралиев ва милиция капитани Шавкат Холтоевларни машинасига миндириб, оромгоҳ томон келаётган эди. Ярим йўлга етганларида қарши томондан келаётган машинага эътибор бердилар. Унинг ичида Эркин Цойга милтиқ ўқталиб турарди. Цой машинасини тўхтатди. Эркин милтиғини шайлаб, Фёдоров машинаси яқинлашишини кута бошлади. Милиция ходимлари унга машинани тўхтатишни буюрдилар. Мирюнус тўппончасини яланғочлаб, Шавкат билан бирга Эркин томон югурдилар. Бундай бўлишини кутмаган Эркин энди милиция ходимларини мўлжалга олди. У энди тепкини босаман деб турганда Шавкат ўзини ваҳшийга ташлаб, милтиқ учини ерга қаратди, Мирюнус эса милтиқни тортиб олиб, Эркиннинг қўлларига кишан солди...

Халқ судьяси Ю. Илҳомов раислигида бўлиб ўтган Бўстонлиқ район халқ суди мажлисида Эркин Саитбобоев жиноий иши кўриб чиқилди ва у беш йил муддатга озодликдан маҳрум этилди.

Милиционерлар Мирюнус Миралиев ва Шавкат Холтоевлар қуролланган хавфли жиноятчини ушлашда мардлик намуналарини кўрсатдилар. Уларнинг бу жасорати мукофотларга лойиқдир.

Мақоламиз сўнгида қуролланган жиноятчидан ҳайиқмай, унга юзма-юз бўлган, ажал ўқларидан эпчиллик билан ўзини асраб қолган Уйғун Раззоқов тўғрисида ҳам илиқ сўзлар айтгимиз келади. Бизнингча ички ишлар органлари сафини Уйғундек чаққон ва қўрқмас йигитлар билан тўлдириш лозим. Эҳтимол, келгусида чиндан ҳам милиционерлик касбини танлар?

Маҳкам ҲАКИМОВ.

Ҳар тўғрида

ДАРРОВ ҚАҲВА ИЧМАНГ

● ТУШЛИКДАН кейин бир пиёла қаҳва ичиш кўпчилик учун одат бўлиб қолган. Ҳар куни шундай қиладиганлар ҳам анчагина бор... Бразилиялик олимларнинг таъкидлашича, бу овқат хазм қилиш жараёнига салбий таъсир қилар экан.

Буни аниқлаш учун улар анча вақт амалий тажрибалар олиб боришган. Асосий таом танаввул қилинганидан кейин дарҳол қаҳва ичиш организм томонидан қимматли элементлар, чунончи кальций, темир, руҳ ва бошқа шу каби фойдали моддалар ўзлаштирилишига ҳалақит берар экан.

СПИД КАБИ ХАВФЛИ

● КАЛИФОРНИЯ дорилфунунининг ҳинд миллатига мансуб олими Судхир Гупта катта ташвишли бир кашфиёт қилди.

У инсоннинг иммун тизимини ҳалок қиладиган янги вирус топди. Бу вирус келтириб чиқарадиган белгилар СПИД билан оғриган вақтдагига жуда ўхшашдир. Инсон организмини ҳалок қиладиган бундай вирус АҚШда истиқомат қилувчи йигирма нафар беморда топилди.

Муҳаррир Н. НАСИМОВ.

ЭЪЛОНЛАР, БИЛДИРУВЛАР

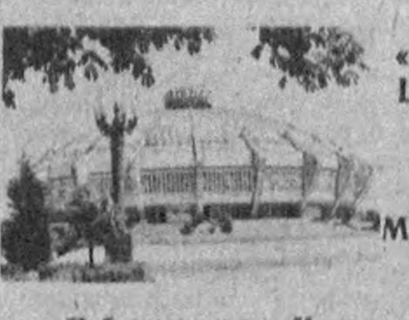

«ЎЗБЕКИСТОН ДАВЛАТ ЦИРКИ» РЕСПУБЛИКА БИРЛАШМАСИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МУСТАҚИЛЛИК КУНИГА БАҒИШЛАНАДИ

Ўзбекистон ва Қозоғистон Республикаларининг артистлари пойтахт аҳолиси ва меҳмонларини 22-августдан

«ДЎСТЛИК АРЕНАСИ»

КАТТА РАНГ-БАРАНГ

ЦИРК ДАСТУРИГА

ТАКЛИФ ҚИЛИШАДИ

● Ҳар хил цирк жанрларининг энг яхши номерлари: Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист А. ТОШКЕНБОЕВ раҳбарлигидаги «Дорвоз» ўзбек дорвозлари.

● Гиннес Китобининг рекордсмени «Одам-ғилдирак» В. ҒАШУТА.

● С. АБИШЕВ раҳбарлигидаги рекордсмен-дарвозлар.

● Бўғма илонлар билан кураш — В. ВОҲИДОВ.

● Е. ЖУМАГАЛИЕВНИНГ ажойиб мушуклари.

● ХАДИКОВ раҳбарлигида Тибет қўтаси билан манзара.

● Ю. КИРИЧЕНКО раҳбарлигида «Байконур» ҳавода парвоз.

● От чопарнинг олий мактаби — К. ЗАРИПОВА.

БУТУН КЕЧА ДАВОМИДА МАНЕЖДА МАШҲУР МАСХАРАБОЗЛАР МУРИК ВА ЛИЗАНЯ

Томошалар соат 18.00 да бошланади.
Шанба кунлари — 14 ва 17.00 да.
Якшанбада — 11, 14, 17.00 да.
Касса соат 10дан 19 гача ишлайди.
Жамоа бўлиб келиш учун талабномалар қабул қилинади. Қишлоқ аҳолисининг талабномалари навбатсиз қабул қилинади.
Цирк фойесида тез бажарадиган фотосалон ишламоқда.
Маълумотлар олиш учун телефонлар: 44-35-91, 44-29-04.

Тошкент ҳақиқати

МУАССИСЛАР: ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ КЕНГАШИ ВА «ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» ЖУРНАЛИСТЛАР ЖАМОАСИ.

БИЗНИНГ МАНЗИЛГОҲ: 700000 ТОШКЕНТ, ГСП ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32.

Телефонлар:

ХАТЛАР ВА ОММАВИЙ ИШЛАР БЎЛИМИ — 33-40-48.
ЭЪЛОНЛАР ВА ТИЖОРАТ БЎЛИМИ — 33-99-15.

● Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни. 700000, Тошкент, ГСП, Ленинград кўчаси, 32. Рўзнома офсет усулида А—2 форматида босилади. ●

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Нашр кўрсаткичи: Г—284. Индекс: 64672. Босишга топшириш вақти— 20.30. Босишга топширилди — 19.00. 31650 нусха босилди.